

บทที่ 4

แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของนักคิดประชาธิปไตยทางเลือก

นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกทุกท่านนำเสนอข้อเสนอทางการเมืองโดยอ้างอิงถึงธรรมชาติมนุษย์ กล่าวคือ นักคิดเชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพและความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองให้ทำเพื่อส่วนรวมได้ แม้ว่านักคิดจะมองธรรมชาติมนุษย์ดังกล่าวในลักษณะเดียวกันและเสนอให้มนุษย์ร่วมมือกัน แต่นักคิดก็นำเสนอมาตรการทางการเมืองที่แตกต่างกัน จุดเด่นของนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกคือ การมองว่าไม่มีรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุดที่ก้าวข้ามเวลาและสถานที่ ดังนั้น นักคิดจึงให้เหตุผลสนับสนุนรูปแบบการปกครองที่ตนนำเสนอว่าเป็นรูปแบบการปกครองที่ปกป้องคุณค่าที่คนร่วมสมัยยึดถือ และสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้ดีกว่ารูปแบบการปกครองแบบอื่นๆ

ในบทนี้ ผู้ศึกษาจะแบ่งออกเป็นสามส่วน อันได้แก่ การให้เหตุผลสนับสนุนรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยทางเลือก แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ และแนวคิดประชาธิปไตยของโรเบิร์ต เอ คาล์ล

ผู้ศึกษากล่าวถึงแนวคิดประชาธิปไตยของคาล์ลเป็นพิเศษ เพราะ

ประการแรก คาล์ลเป็นนักคิดท่านเดียวที่นำเสนอแนวคิดประชาธิปไตยแตกต่างกันไปตามบริบท คาล์ลเป็นตัวอย่างของนักคิดที่ให้เหตุผลสนับสนุนแบบคุณค่า-บริบทนิยมอย่างเต็มที่

ประการที่สอง การชี้ว่าคาล์ลเป็นนักคิดท่านเดียวที่นำเสนอแนวคิดประชาธิปไตยแบบตัวแทนและทางเลือกไว้ในตัวบทเดียวกัน อาจเป็นคำตอบได้ว่าเหตุใดคาล์ลจึงแนวคิดที่แตกต่างในบางด้าน จากนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกท่านอื่นๆ กล่าวคือ คาล์ลเชื่อเหมือนนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนว่ามนุษย์ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้เมื่อครองอำนาจสูงสุด ขณะเดียวกัน เขาก็มีแนวคิดในแบบประชาธิปไตยทางเลือกด้วย ดังจะเห็นได้จากการที่เขา มองว่า มนุษย์สามารถพัฒนาตัวเองได้จากการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ประการที่สาม การนำเสนอแนวคิดของคาล์ลจะช่วยเน้นว่านักคิดนำเสนอแนวคิดประชาธิปไตยโดยสอดคล้องกันไปกับแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ กล่าวคือ แนวคิดช่วงแรกของเขาซึ่งเป็นแบบประชาธิปไตยตัวแทนมองมนุษย์ในแง่ลบกว่า แนวคิดช่วงหลังที่เขาหันมาสนับสนุนประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ

4.1 การให้เหตุผลสนับสนุนรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยทางเลือก

ในการนำเสนอแนวคิดประชาธิปไตยของนักคิดแต่ละท่านนั้น นักคิดให้เหตุผลสนับสนุนรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยทางเลือกในแบบคุณค่า-บริบทนิยม โดยชี้ว่ารูปแบบการปกครองที่ตนนำเสนอให้ความสำคัญกับคุณค่าด้านอิสรภาพ และเป็นทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองที่เหมาะสมกับบริบท นอกจากนี้ นักคิดยังกล่าวถึงถึงเงื่อนไขสภาพสังคมที่เหมาะสมกับรูปแบบการปกครองที่ตนเสนอด้วย ซึ่งนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกก็ได้ให้เหตุผลสนับสนุนรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยไว้

4.1.1 รูปแบบการให้เหตุผลสนับสนุน

นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกทุกท่านมีลักษณะการให้เหตุผลสนับสนุนรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยในลักษณะดังต่อไปนี้

ประการแรก การชี้ว่ารูปแบบการปกครองที่นักคิดนำเสนอเหมาะสมกับสภาพสังคมที่นักคิดอาศัยและอ้างอิงอยู่ โดยเฉพาะบาร์เบอร์ กัทแมน และธอมสันชี้ว่าข้อเสนอที่ให้พลเมืองปฏิบัติตนเป็นสิ่งที่พลเมืองบางส่วนกระทำอยู่แล้ว ในที่นี้ ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงแนวคิดของกัทแมนและธอมสันเพื่อเป็นตัวอย่าง กัทแมน และ ธอมสันให้เหตุผลสนับสนุนประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือว่า ในบางครั้งบางคราว พลเมืองและตัวแทนของพวกเขาที่ใช้เหตุผลในการปรึกษาหารือกัน โยบายร่วมกัน ดังนั้น ข้อเสนอของกัทแมนและธอมสันจึงเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง ข้ออภิปรายถกเถียงต่างๆ นานาเป็นเพียงข้อตกลงชั่วคราว หากมีข้ออภิปรายถกเถียงที่มีเหตุผลกว่า มีข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้นกว่าเดิม เราก็สามารถเปลี่ยนแปลงปรับปรุงและรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างไปได้

ประการที่สอง อิสรภาพเป็นคุณค่าที่สังคมการเมืองที่นักคิดอาศัยอยู่ยึดถือ และรูปแบบการปกครองที่นักคิดเสนอนั้นส่งเสริมอิสรภาพ และผลประโยชน์ของมนุษย์ได้ดีกว่าประชาธิปไตยแบบตัวแทน เพราะนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกมองว่าอิสรภาพหรือเสรีภาพไม่ได้หมายถึงเพียงแค่การที่ปัจเจกบุคคลมีอาณาบริเวณส่วนตัวที่รัฐไม่สามารถละเมิดหรือแทรกแซงได้เท่านั้น แต่เสรีภาพยังรวมไปถึงการที่ปัจเจกบุคคลมีโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเสรีและเสมอภาคกันอีกด้วย

ประการที่สาม ข้อเสนอที่นักคิดแนะนำไม่ใช่ข้อเสนอที่เป็นความจริงสุดท้ายที่ก้าวข้ามเวลาและสถานที่ ซึ่งสำหรับลักษณะประการสุดท้ายนี้ แม้นักคิดจะมองว่าข้อเสนอของตนสามารถ

เปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท แต่การเสนอมาตรการต่างๆ ทางการเมืองการปกครองที่นักคิดมองว่าเหมาะกับปัจจุบันนั้นก็สะท้อนจุดยืนที่แตกต่างกันได้ชัดเจน สองประการได้แก่

ประการแรก การยอมรับ หรือ การปฏิเสธระบบตัวแทน

ประการที่สอง การมองว่าปัญหาที่สำคัญที่สุดที่นักคิดต้องแก้ไขคืออะไร

ประการแรก ขณะที่นักคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ อันได้แก่ คาร์ล และ กัทแมน และธอมสัน มองว่าประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือสนับสนุนให้คงระบบตัวแทนไว้ เนื่องจากสภาพสังคมที่ซับซ้อน และปัญหา นโยบายต่างๆ มีความยุ่งยาก การมีระบบตัวแทนเป็นสิ่งที่น่าปรารถนา แต่ข้อเสนอของนักคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และแบบพหุนิยมรุนแรงกลับเสนอให้แทนที่ระบบตัวแทนที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยการให้มีสถาบันที่เปิดให้พลเมืองตัดสินใจประเด็นนโยบายต่างๆ ได้โดยตรง

ประการที่สอง บาร์เบอร์ซึ่งเป็นนักคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม มีเป้าหมายในการขยายการมีส่วนร่วมไปให้มากที่สุด และเปลี่ยนแปลงความคิดของผู้มีส่วนร่วมจากเดิมที่คำนึงถึงแต่ประโยชน์ที่เห็นแก่ตัวและมีผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกัน ให้สามารถยุติความขัดแย้งและร่วมกันสร้างสรรค์นโยบายเพื่อประโยชน์ของทุกคนในสังคมได้ บาร์เบอร์มองว่าปัญหาหลักคือการขาดจิตใจที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและ การขาดความรู้สึกร่วมเป็นชุมชนเดียวกัน(ความเป็นปึกแผ่น) ซึ่งบาร์เบอร์มองว่าสังคมเกิดปัญหาความไม่เสถียรทางการเมือง บาร์เบอร์จึงเสนอทางแก้ไขโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง

นักคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ มีเป้าหมายในการแก้ปัญหาคือความชอบธรรม ปัญหาดังกล่าวสืบเนื่องมาจากความขัดแย้งเกี่ยวกับคุณค่าทางศีลธรรม ความขัดแย้งนี้นักคิดมองว่าลึกซึ้งและกว้างขวาง และมีผลต่อการยอมรับนโยบายต่างๆ ทางแก้ไขคือ การใช้เหตุผลปรึกษาหารือกันอย่างเสรีและเสมอภาค พร้อมกับเคารพกันและกัน โดยพยายามแก้ไขความขัดแย้ง หรือ ลดระดับความขัดแย้งให้มากที่สุด

นักคิดประชาธิปไตยแบบพหุนิยมรุนแรงมองว่าปัญหาหลักคือ ความไม่เสมอภาคในสังคม และมีทางแก้ไขคือ การรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อเรียกร้องสิทธิต่างๆ การขยายการเรียกร้องสิทธิไปในสังคมอย่างกว้างขวาง การรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยมีเป้าหมายในการสร้างสรรค์สังคมที่มีเสรีภาพและเสมอภาคไปให้มากที่สุด และเนื่องจากนักคิดมองว่า ปัจจุบัน

ทุนนิยมเป็นสาเหตุหลักแห่งความไม่เสมอภาคระหว่างมนุษย์ การต่อสู้กับระบบดังกล่าวจึงเป็นเป้าหมายที่มีลำดับความสำคัญเป็นอันดับแรก

ทางด้านบาร์เบอร์ บาร์เบอร์สนับสนุนประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมด้วยการชี้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิ่งที่คนอเมริกันจำนวนมากกระทำอยู่แล้วอย่างเป็นปกติ การตัดสินใจทางการเมืองใดใดนั้น เป็นการให้เหตุผลที่ต้องคำนึงถึงประวัติศาสตร์ และสภาพการณ์ ดังนั้น บาร์เบอร์จึงปฏิเสธการให้เหตุผลสนับสนุนแบบรากฐานนิยม และชี้ว่า ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่พลเมืองร่วมกันแก้ไขปัญหาค้างๆ ของประเทศ ซึ่งการเข้าใจปัญหาและการเสนอทางแก้ไขจะต้องพิจารณาสภาพแวดล้อมต่างๆ หรือบริบทต่างๆ ด้วย ดังนั้นหนทางแก้ไขปัญหายังไม่มีคำตอบสำเร็จรูปหรือความจริงแท้ข้ามยุคข้ามสมัย(ความจริงแท้ที่เป็นที่ยอมรับกันมาในแนวทางเดียวกัน) วิธีการตัดสินใจแบบประชาธิปไตยไม่สามารถให้คำตอบได้ว่า ความจริงแท้คืออะไร

ลาคลาวและมูฟ ปฏิเสธการเสนอแนวทางที่ตายตัวสำหรับการต่อสู้กับความไม่เสมอภาค ทั้งนี้เพราะ ข้อเสนอทางการเมืองที่เหมาะสมนั้นต้องคำนึงถึงบริบทการต่อสู้เพื่อความเสมอภาคที่จะมีรูปแบบแตกต่างกันไปในแต่ละยุคสมัย เช่นในสมัยการปฏิวัติฝรั่งเศส ประชาชนกับผู้ปกครองต่างเป็นศัตรูกันอย่างชัดเจน การต่อสู้กับความเสมอภาคจึงเป็นการต่อสู้ที่ประชาชนรวมตัวกันเพื่อโค่นล้มผู้ปกครอง แต่ปัจจุบัน การต่อสู้กับความไม่เสมอภาคเป็นการรวมตัวเป็นกลุ่มหรือขบวนการเคลื่อนไหวในประเด็นต่างๆ หลากหลาย ทั้งนี้เพราะ ประชาชนไม่ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มเดียวกันอย่างเหนียวแน่น และ ความไม่เสมอภาคยังมีที่มาจากกรกดขี่ในหลายรูปแบบ เช่น การกดขี่ขูดรีดทางเศรษฐกิจ หรือการกดบังคับจากสังคมโดยรวมหรือวัฒนธรรมใ้บุคคลต้องทำสิ่งต่างๆ ตามกัน จนขาดอิสรภาพ รูปแบบการปกครองที่เหมาะสมคือการเปิดกว้างให้กลุ่มต่างๆ สามารถเรียกร้องอิสรภาพอย่างกว้างขวาง พร้อมกันกับเสนอแนะให้กลุ่มเหล่านี้รวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือกันต่อสู้เพื่อให้เกิดสังคมที่มีเสรีภาพและเสมอภาคยิ่งขึ้น

ทางด้านกัทแมนและธอมสัน มองว่าปัญหาสำคัญคือการแก้ไขหรือการลดระดับความขัดแย้งทางศีลธรรมให้น้อยที่สุด โดยหนทางแก้ไขคือ การร่วมปรึกษาหารือ ส่วนคาห์ล มองว่าปัญหา คือ ความไม่เสมอภาคอย่างมากในด้านความรู้ระหว่างผู้เชี่ยวชาญและประชาชนนั้น คาห์ลเสนอให้ลดช่องว่างนี้ด้วยการเปิดให้ประชาชนสามารถปรึกษาหารือกันเพื่อตัดสินใจประเด็นทางการเมืองเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนได้ดีขึ้น กัทแมน ธอมสัน และคาห์ล เป็นนักคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ซึ่งมีจุดร่วมคือ การมองว่าการปรึกษาหารือให้ความชอบธรรมกับประชาธิปไตย ซึ่งประชาธิปไตยแบบนี้สามารถจะแก้ไขปัญหาวิกฤตความชอบธรรมได้ แต่ก็มีไขทุกสังคมที่จะเหมาะสมกับประชาธิปไตยทางเลือกซึ่งจะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขอื่นๆ ทางสังคม

4.1.2 เงื่อนไขทางสังคมที่เหมาะสมกับประชาธิปไตยแบบทางเลือก

ในการให้เหตุผลสนับสนุนรูปแบบการปกครองนั้น นักคิดได้อธิบายถึงเงื่อนไขทางสังคมที่เหมาะสมในการปรับใช้แนวคิดที่แต่ละท่านเสนอ นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกทุกท่านมองว่าสภาพสังคมที่แนวคิดประชาธิปไตยแต่ละแบบนำเสนอ นั้นจะต้องนำไปปรับใช้กับ สังคมพหุนิยมเสรีที่เจริญก้าวหน้า ส่วนลักษณะพลเมืองที่เหมาะสมก็คือ พลเมืองที่มีความสามารถในการใช้เหตุผล และ มีความกระตือรือร้นที่จะสนใจข่าวสารบ้านเมือง และมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่ปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของตนเอง และสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คาร์ล ดาคาว และ มูฟ¹ ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าสังคมที่เหมาะสมกับการปกครองแบบประชาธิปไตยทางเลือกคือ สังคมพหุนิยม ในบรรดานักคิดทุกท่าน คาร์ลเป็นนักคิดท่านเดียวที่ให้นิยามความหมายของสังคมพหุนิยมไว้ ซึ่งคาร์ล มองว่าประชาธิปไตยแบบปรีกษาหรือนั้นเหมาะสมกับประเทศประชาธิปไตยก้าวหน้า ประเทศดังกล่าวมีลักษณะสังคมแบบพหุนิยมที่เป็นพลวัตสมัยใหม่ ทั้งนี้ ลักษณะความเป็นสมัยใหม่แสดงให้เห็นจากระดับเกณฑ์เฉลี่ยที่สูงในเรื่อง ความมั่งคั่ง รายได้ การบริโภค การศึกษา ความหลากหลายในการประกอบอาชีพของพลเมือง ประชากรที่อาศัยในเมืองจำนวนมาก รวมถึงจำนวนประชากรในภาคการเกษตรที่ได้ลดลงเป็นอย่างมากเหลือเพียงแค่ภาคการเกษตรที่ทำรายได้ให้ประชากรที่มีอาชีพด้านนี้ได้ในระดับสูงเท่านั้น สังคมที่มีลักษณะเป็นพลวัตหมายถึง ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ มาตรฐานการครองชีพที่เพิ่มสูง ทางด้านลักษณะพหุนิยมคือ จะมีกลุ่มและองค์การที่ค่อนข้างเป็นอิสระเอกเทศเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในภาคเศรษฐกิจ²

สำหรับบาร์เบอร์ กัทแมน และ ธอมสันจุดประกายความคิดของพวกเขาจากข้อสังเกตและข้อคิดที่พวกเขาต้องการเสนอแนะจากสังคมอเมริกา พร้อมกันกับการมีวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงแก้ไขสังคมสหรัฐอเมริกาให้ดีขึ้น บาร์เบอร์กล่าวว่าพลเมืองอเมริกามีส่วนร่วมในกิจกรรมละแวกบ้าน และการปกครองท้องถิ่นอย่างแข็งขันอยู่แล้ว ทฤษฎีที่บาร์เบอร์เสนอก็มุ่งเป้าหมายในการกระตุ้นให้คนอเมริกาเห็นความสำคัญของสิ่งที่พวกเขากำลังกระทำอยู่และให้กระตือรือร้นที่จะทำต่อไปอย่างกว้างขวางและเข้มข้นยิ่งขึ้น ทางด้านกัทแมนและธอมสัน ได้รับแรงกระตุ้นในการเสนอทฤษฎีของเขาจากประสบการณ์ในการสอนหนังสือ ทั้งสองท่านพบว่า นักศึกษาที่มีความแตก

¹Ernesto Laclau and Chantal Mouffe, Hegemony and socialist strategy: Towards a radical democratic politics, trans. Winston Moore and Paul Cammock, pp. 159-165, 181-182, 188.

²Robert A. Dahl, Democracy and its critics (USA: Yale University Press, 1989), p. 251.

ต่างกันมาก ไม่ว่าจะเป็น เพศ เชื้อชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจ กลับใช้เหตุผลปรึกษาหารือกันได้อย่างน่าประทับใจ ประกอบกับ บางครั้ง ในสังคมอเมริกา พลเมือง และ นักการเมือง และเจ้าหน้าที่รัฐต่างก็ปรึกษาหารือกันเองอยู่แล้ว สิ่งกั๊กแมนและธอมสันเสนอคือ การเสนอให้พลเมืองปรึกษาหารือกันอย่างคงเส้นคงวาและยึดถือคุณค่าทางสังคมที่สำคัญสองประการ อัน ได้แก่ อิสรภาพ และความเสมอภาค ลาดลาว และ มูฟมองว่า สังคมที่เหมาะสมในการปรับใช้ทฤษฎีของเขา คือ สังคมอุตสาหกรรมก้าวหน้าที่มีการรวมตัวของพลเมืองเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมจำนวนหลากหลายกลุ่ม บาร์เบอร์ตระหนักถึงความหลากหลายของอัตลักษณ์ของมนุษย์ปัจเจกบุคคลหนึ่งๆ และกำหนดให้อัตลักษณ์แห่งความเป็นพลเมืองสำคัญที่สุด กั๊กแมน และ ธอมสันชี้ถึงการที่พลเมืองมีทัศนะทางศีลธรรมที่แตกต่างกันแต่ก็เสนอแนะให้พลเมืองปรึกษาหารือด้วยความเคารพต่อกันอย่างเสมอภาคและพยายามปรับเข้าหากันให้ได้มากที่สุด³

นอกจากเงื่อนไขทางสังคมบางประการที่เหมาะสมกับประชาธิปไตยทางเลือกแล้ว แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ก็เป็นเรื่องสำคัญที่นักคิดประชาธิปไตยแบบทางเลือกได้ให้มุมมองไว้

4.2 แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์

สังคมหรือบริบทที่นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกมองว่าเหมาะสมสำหรับการปรับใช้ทฤษฎีคือสังคมพหุนิยมสมัยใหม่ ส่วนธรรมชาติมนุษย์นั้น นักคิดมองว่ามีลักษณะของความเป็นปัจเจกบุคคล และความเป็นสังคม ปัจเจกบุคคลนั้นมีเสรีภาพ มีแรงคลใจ และมีผลประโยชน์

4.2.1 ความเป็นปัจเจกบุคคล

แม้ว่านักคิดทุกท่านจะมองว่ามนุษย์มีลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคล กล่าวคือ มนุษย์มีสิทธิและเสรีภาพที่รัฐจะต้องให้การปกป้อง อย่างไรก็ตาม นักคิดมองต่างกันเป็นสองแนวทาง ดังนี้

แนวทางแรก บาร์เบอร์ กั๊กแมน ธอมสัน มูฟ และลาดลาวมองว่ามนุษย์ไม่มีอาณาบริเวณส่วนตัวตามธรรมชาติ สังคมกำหนดความหมายของความเป็นปัจเจกบุคคล มนุษย์ไม่ได้มีธรรมชาติ

³ Amy Gutmann and Dennis Thompson, *Democracy and disagreement*, pp. vii, xiii, 12, 13, 54, 94, 160, 167, 171, 178, 190, 245, 357-358., Ernesto Laclau and Chantal Mouffe, *Hegemony and socialist strategy : Towards a radical democratic politics*, trans. Winston Moore and Paul Cammock, pp. 159-165.

เป็นปัจเจกบุคคล แต่เป็นสิ่งที่ชีวิตเชิงสังคม มนุษย์ไม่ได้เป็นปัจเจกบุคคลที่มารวมตัวกันเป็นสังคม และตกลงทำสัญญาก่อตั้งรัฐบาล มนุษย์ไม่ได้เป็นปัจเจกบุคคลที่โดดเดี่ยว แต่มนุษย์พึ่งพิงกัน ความ เป็นปัจเจกบุคคลมาจากการที่มนุษย์มีชีวิตอยู่ในสังคม ลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคล หรือ อาณา บริเวณส่วนตัว ได้รับการกำหนดขึ้นร่วมกันในอาณาบริเวณสาธารณะ⁴

กัทแมน ฆอมสัน บาร์เบอร์ มูฟ และลาคลาว ให้คำอธิบายลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคล ด้วยการชี้ว่า มนุษย์มีธรรมชาติเชิงสังคม และความเป็นปัจเจกภาพได้มาจากการที่สังคมกำหนด ความหมายนั้น บาร์เบอร์ มูฟ และลาคลาวอธิบายความเป็นปัจเจกภาพเพิ่มเติมด้วยการชี้ถึงพลัง ของภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บาร์เบอร์ถึงกับบอกว่า ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสังเคราะห์สิ่ง ที่ขัดแย้งให้เป็นสิ่งใหม่นั้นเป็นธรรมชาติที่เฉพาะพิเศษของมนุษย์ที่แตกต่างจากธรรมชาติของสัตว์ อื่น บาร์เบอร์ มูฟ และลาคลาว มองว่า อาณาบริเวณส่วนตัวเกิดจากการที่มนุษย์ในสังคมร่วมกัน กำหนดความหมาย และอาณาบริเวณส่วนตัวนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ทศนะดังกล่าวนี้สืบ เนื่องมาจากความเข้าใจของนักคิดเหล่านี้ที่เห็นว่าภาษาสามารถชี้นำการกระทำของมนุษย์ได้ และ มนุษย์เข้าใจสิ่งต่างๆ ด้วยการให้ความหมายกับสิ่งนั้น

แนวทางที่สอง คาร์ล มองว่ามนุษย์แต่ละคนมีความเป็นปัจเจกภาพ มนุษย์มีอาณาบริเวณ ส่วนตัวตามธรรมชาติ เช่น อาณาบริเวณทางเศรษฐกิจ⁵ ดังนั้น คาร์ลเป็นนักคิดประชาธิปไตยทาง เลือktan เดียวที่มองว่า มนุษย์มีธรรมชาติดั้งเดิมทั้งในแบบปัจเจกบุคคล และธรรมชาติเชิงสังคม อย่างไรก็ตาม คาร์ลและนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกท่านอื่นๆ สนับสนุนการทำให้กิจกรรมใน

⁴ Ernesto Laclau and Chantal Mouffe, Hegemony and socialist strategy : Towards a radical democratic politics, trans. Winston Moore and Paul Cammock, pp. 175, 176, 184-185, 217, 292. Benjamin Barber, Strong democracy (Berkeley: University of California Press, 1984), pp. 123-124, 216. and Amy Gutmann and Dennis Thompson, Democracy and disagreement. pp. 230-272.

⁵ Benjamin Barber, Strong democracy (Berkeley: University of California Press, 1984), pp. 173-174.

⁶ Robert A. Dahl, Democracy and its critics. pp. 51, 72-74.

* มูฟและลาคลาวได้วิจารณ์ทัศนะของคาร์ลที่มองว่ามีอาณาบริเวณส่วนตัวตามธรรมชาติ ไว้ใน “การครองความเป็นใหญ่ และยุทธศาสตร์แนวสังคมนิยม: ไปสู่การเมืองประชาธิปไตยแบบ รุนแรง” หน้า 185 โดยมูฟและลาคลาวชี้ว่าอาณาบริเวณส่วนตัวเป็นสิ่งที่ได้รับการให้ความหมายขึ้น ไม่มีอาณาบริเวณนี้ตามธรรมชาติ

อาณาบริเวณส่วนตัวมีความเป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น และชี้ว่าการควบคุมระบบเศรษฐกิจไม่ให้มีการรวมศูนย์อำนาจจะทำให้พลเมืองมีอิสรภาพยิ่งขึ้นด้วย

4.2.2 ความเป็นสังคม

นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกลองว่ามนุษย์มีธรรมชาติเชิงสังคม และมองว่ามนุษย์ในสังคมมีความเป็นปัจเจกบุคคล นักคิดประชาธิปไตยทุกท่านยกเว้น คาร์ลมองว่าความเป็นปัจเจกบุคคลนี้เกิดขึ้นมาภายหลังการที่มนุษย์มีชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม การชี้ว่ามนุษย์มีธรรมชาติเชิงสังคมนั้น นักคิดมีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนให้ มนุษย์คำนึงถึงผลประโยชน์ของมนุษย์คนอื่นๆ ในสังคม และนักคิดส่งเสริมให้มีการขยายการมีส่วนร่วมทางการเมืองไปยังอาณาบริเวณต่างๆ ได้กว้างขวาง ดังแนวคิดของบาร์เบอร์เป็นตัวอย่าง

บาร์เบอร์ปฏิเสธแนวคิดแบบเสรีนิยมเดิม ที่มองว่าสังคมประกอบด้วยปัจเจกบุคคลที่เป็นอิสระเอกเทศ แต่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกันด้วย ความบังเอิญ ผลประโยชน์ หรือเพราะสถานการณ์ชักนำให้ต้องสัมพันธ์กัน⁷ บาร์เบอร์เสนอแนะให้ผู้ทำการตัดสินใจเปลี่ยนมุมมองที่คำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวแต่ฝ่ายเดียวเพื่อมาสร้างผลประโยชน์ร่วมที่ทุกคนได้ประโยชน์⁸ นอกจากนี้บาร์เบอร์ยังมองว่า อาณาบริเวณส่วนตัวไม่ใช่สิ่งที่ตายตัว แต่ได้รับการกำหนดขึ้นจากการตัดสินใจของสาธารณชน⁹ ดังนั้น การตัดสินใจทางการเมืองในอาณาบริเวณที่เคยยึดถือกันมาว่าเป็นอาณาบริเวณส่วนตัวจึงอาจเป็นสิ่งที่สามารถทำได้เสมอ ดังจะเห็นได้ว่า การปฏิเสธแนวคิดที่ว่าอาณาบริเวณส่วนตัวเป็นอาณาบริเวณที่รัฐไม่สามารถก้าวก้ายไค้นั้นทำให้การขยายการมีส่วนร่วมเป็นไปได้กว้างขวางขึ้น

แม้ว่ามนุษย์จะมีทั้งลักษณะเชิงปัจเจกบุคคล และลักษณะเชิงสังคม แต่นักคิดทุกท่านให้ความสำคัญกับลักษณะเชิงสังคมมากกว่า ดังจะเห็นได้จากแนวคิดสามประการดังต่อไปนี้

ซึ่งประการแรกเป็นทัศนะเฉพาะของคาร์ล และบาร์เบอร์ ส่วนประการที่สองและสามเป็นทัศนะของนักคิดประชาธิปไตยทุกท่าน

⁷ Benjamin Barber, *Strong democracy*, p. 153.

⁸ Ibid., p. 128.

⁹ Ibid., pp. 123-124.

ประการแรก คาทล์ และบาร์เบอร์ชี้ว่า การบรรลุถึงธรรมชาติเชิงสังคมทำให้มนุษย์พัฒนาขึ้นเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ประการที่สอง การปฏิเสธความเห็นแก่ตัวของมนุษย์อย่างชัดเจนด้วยการให้นิยามความหมายของผลประโยชน์ร่วมว่าไม่ใช่ผลประโยชน์ที่เห็นแก่ตัวแบบรวบรวมกัน และ

ประการที่สาม การตัดสินใจนโยบายสาธารณะร่วมกันจะช่วยพัฒนาคุณธรรมของมนุษย์ และช่วยให้หาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ดีขึ้น

เนื่องจากลักษณะประการแรกนั้น นักคิดกล่าวถึงธรรมชาติเชิงสังคมของมนุษย์ไว้แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ศึกษาจะขยายความแนวคิดของนักคิดเหล่านี้เป็นพิเศษ สำหรับ**ประการที่สอง** ผู้ศึกษาจะอธิบายไว้ในหัวข้อ “ผลประโยชน์” ดังนั้นผู้ศึกษาจะไม่กล่าวไว้ ณ ที่นี้

สำหรับลักษณะ**ประการแรก** คาทล์อธิบายว่าความเป็นอิสระเอกเทศทางศีลธรรมเป็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ทำให้มนุษย์สมบูรณ์ ความเป็นอิสระเอกเทศทางศีลธรรมคือการที่ปัจเจกบุคคลมีเสรีภาพในการเลือกคุณค่าทางศีลธรรม และดำเนินชีวิตตามแนวทางที่ตนเลือกอย่างรับผิดชอบ¹⁰ ส่วนบาร์เบอร์ สนับสนุนแนวคิดของอริสโตเติลที่มองว่า มนุษย์มีการพูด หรือ logos เป็นคุณสมบัติเชิงสังคม การพูดนี้เป็นการพูดที่ใช้เหตุผลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มนุษย์สามารถร่วมมือกันแก้ไขความขัดแย้ง สามารถห่วงใยใส่ใจคนอื่น ช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสังคม และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ดังนั้น แม้มนุษย์ตามธรรมชาติเดิมที่ขัดแย้ง แต่มนุษย์นั้นมีศักยภาพที่จะร่วมมือกันได้ดีด้วยการพูดนี้เอง¹¹

‘คัทล์และบาร์เบอร์มองว่ามนุษย์จะสมบูรณ์เมื่อมนุษย์สามารถควบคุมธรรมชาติด้านลบของตัวเองได้ ความหมายของการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามทัศนะของนักคิดทั้งสองท่านนี้แตกต่างจากความหมายตามทัศนะของนักคิดประชาธิปไตยทางเลือก ดังที่ผู้ศึกษาจะกล่าวไว้ในบทที่ 5

การเน้นที่การควบคุมตัวเองนี้เป็นทัศนะที่มองเสรีภาพน้อยลง ดังที่ผู้ศึกษาจะเปรียบเทียบกับทัศนะของนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนที่เน้นเสรีภาพน้อยลง ดังจะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 5 นอกจากนี้ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือการหวนกลับไปใช้วิธีการควบคุมมนุษย์ในแบบเก่า ซึ่งต่างไปจากยุคสมัยใหม่ที่มนุษย์ควบคุมกิเลสของตนเองด้วยวิธีอื่นๆ นอกเหนือจากการควบคุมจิตใจตนด้วยคุณธรรม ข้อสังเกตนี้จะอยู่ในส่วนของบทที่ 6 ซึ่งเป็นบทสรุป

¹⁰ Robert A. Dahl, *Democracy and its critics*, p. 91.

¹¹ Benjamin Barber, *Strong democracy*, pp. 173-175.

บาร์เบอร์มองว่าการพูดไม่ได้เป็นเพียงแค่เครื่องมือสื่อสาร แต่มีพลังในการส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การร่วมรับรู้ความรู้สึกของคนอื่นๆ และ การสังเคราะห์ให้เกิดสิ่งใหม่จากสิ่งที่แตกต่างกัน ลักษณะสังเคราะห์ดังกล่าวคือธรรมชาติที่เต็มบริบูรณ์ของมนุษย์นั่นเอง¹²

สำหรับลักษณะประการที่สาม นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกรู้สึกว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตเชิงสังคม และเสนอว่ามนุษย์ควรช่วยเหลือกัน และมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยมีเป้าหมายในการร่วมมือกันทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การมีส่วนร่วมจะช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นชุมชนเดียวกัน และช่วยให้มนุษย์มีเสรีภาพอิสระเอกเทศ ทั้งนี้เพราะ นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกมองว่าเสรีภาพจะมีได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจประเด็นทางการเมือง

ตัวอย่างของการที่นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกเสนอแนะให้มนุษย์ช่วยเหลือกันและกัน เช่น กัทแมนและทอมสัน กัทแมน และทอมสัน มองว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตเชิงสังคม¹³ มนุษย์ไม่ได้เป็นปัจเจกบุคคลที่โดดเดี่ยว มนุษย์พึ่งพิงกัน ดังนั้น พวกเขามองว่า เรามีพันธะหน้าที่ที่จะต้องร่วมมือกันทำประโยชน์ให้สังคม¹⁴ ทุกคนจะต้องร่วมรับภาระของสังคมแทนที่จะแสวงหาประโยชน์ฝ่ายตนอย่างเดียว นอกจากนี้ แต่ละคนจะต้องเคารพกันและกันในฐานะบุคคลที่เสมอภาคกัน แม้ว่าต่างคนจะมีความคิดเห็นในทางศีลธรรมที่แตกต่างกัน เพราะฉะนั้นการมีชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมจึงต้องคำนึงถึงคนอื่นด้วย ทุกคนจะต้องมีพันธะหน้าที่ในการร่วมมือและหาทางแก้ไขความขัดแย้งทางศีลธรรมให้ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้¹⁵ ซึ่งผลประโยชน์ส่วนรวมคือ ความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ในสังคมซึ่งได้รับการกำหนดขึ้นจากการที่พลเมืองร่วมกันปรึกษาหารือ ทั้งนี้เพราะ การมีส่วนร่วมจะทำให้มนุษย์สามารถกำหนดผลประโยชน์ส่วนรวมได้ เพราะการมีส่วนร่วมปรึกษาหารือจะทำให้มนุษย์เข้าใจตนเองและคนอื่นมากขึ้นการปรึกษาหารือมีประโยชน์ในการพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผลอย่างเป็นอิสระเอกเทศ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่กัทแมนและทอมสันชี้ว่าการปรึกษาหารือช่วยให้พลเมืองเข้าใจประเด็นขัดแย้งชัดเจนขึ้น และอาจทำให้สามารถหาทางแก้ไขที่ใช้ได้จริงด้วย นอกจากนี้พลเมืองและตัวแทนที่อภิปรายถกเถียงกัน สามารถเรียนรู้ข้อบกพร่องของกันและกัน ประโยชน์อีกประการหนึ่งของการปรึกษาหารือคือ การส่งเสริมการร่วมมือกันด้วยการปลูกฝังความใจกว้างในการยอมรับฟังความคิดเห็นและการวิพากษ์วิจารณ์จากคนอื่น ๆ รวมถึง

¹² Ibid., pp. 173-174.

¹³ Amy Gutmann and Dennis Thompson, *Democracy and disagreement* (London: The Belknap Press of Harvard University Press, 1996), p. 14.

¹⁴ Ibid., p. 292.

¹⁵ Ibid., p. 85.

ปลูกฝังความเคารพต่อกันด้วยการแสวงหาเงื่อนไขที่เป็นธรรมในการร่วมมือกันกำหนดทัศนคติและนโยบายที่มีความชอบธรรมยิ่งขึ้น

แม้ว่านักคิดทุกท่านจะสนับสนุนให้มนุษย์ร่วมมือกัน แต่มีเพียงบาร์เบอร์เท่านั้นที่เสนอแนะให้พลเมืองเปลี่ยนแปลงความขัดแย้งระหว่างกันด้วยการร่วมสร้างสรรค์เจตน์จำนงร่วมในการทำเพื่อความดีสาธารณะ ส่วนมูฟ และ ลาคลาวกลับมองตรงกันข้ามว่าสังคมที่ปราศจากความแตกต่างขัดแย้งเป็นไปไม่ได้ เพราะมนุษย์ให้นิยามความหมายกับกลุ่มของตน โดยการชี้ว่าตนมีลักษณะที่แตกต่างอย่างไร ส่วนอัตลักษณ์ของกลุ่มต่อสู้ทางการเมืองนั้นเป็นการต่อสู้เพื่อต่อต้านการกดขี่ โดยเงื่อนไขในการก่อตัวของกลุ่มทางการเมืองคือ การยอมรับวาทกรรมประชาธิปไตย ซึ่งคือวาทกรรมที่มองว่ามนุษย์มีสิทธิที่เท่าเทียมกัน¹⁶ ในการต่อสู้ทางการเมืองเพื่อเรียกร้องสิทธิ โดยปัจเจกบุคคลจะรวมตัวกันเป็นกลุ่ม¹⁷ และให้นิยามความหมายของกลุ่มตนว่าเป็นกลุ่มที่มีเป้าหมายในการต่อสู้กับกลุ่มอื่นๆ ที่กดขี่กลุ่มตนอยู่ เช่น กลุ่มผู้ได้อาณานิคมมองว่ากลุ่มตนตรงข้ามกับกลุ่มเจ้าอาณานิคมเป็นต้น มูฟ และ ลาคลาวยังมองว่าความแตกต่างหลากหลายเป็นสิ่งที่ดีเพราะแสดงถึงการมีอิสรภาพอย่างกว้างขวาง ส่วนนักคิดท่านๆ อื่นๆ ไม่ได้มองภาพสังคมที่น่าปรารถนาอย่างสุดขีดอย่างเช่น ที่บาร์เบอร์ มูฟ และ ลาคลาวมอง

นอกจากนักคิดจะมีมุมมองที่แตกต่างในเรื่องความขัดแย้งแล้ว นักคิดยังมีมุมมองที่ต่างกันเกี่ยวกับหน่วยในการศึกษาด้วย (unit of analysis) บาร์เบอร์มองว่าหน่วยในการศึกษาคือปัจเจกบุคคล บาร์เบอร์มองว่าปัจเจกบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของตนเองให้คำนึงถึงความดีร่วมได้ ซึ่งกัทแมนและธอมสันก็ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลเป็นหลัก และชี้ว่าปัจเจกบุคคลคือผู้ตัดสินใจด้วยเหตุผลในการปรึกษาหารือ แต่ปัจเจกบุคคลก็อาจตัดสินใจที่จะให้เหตุผลในรูปของกลุ่มได้เช่นกัน ส่วนคาล์ลันั้นให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล และกลุ่ม ขณะที่มูฟ และ ลาคลาวที่วิเคราะห์หน่วยการศึกษาในระดับกลุ่มเท่านั้น ลาคลาวและมูฟ ชี้ว่าการต่อสู้เพื่อยุติความไม่เสมอภาคในสังคมเป็นการต่อสู้ที่ปัจเจกบุคคลรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพราะการต่อสู้ดังกล่าวเป็นการเรียกร้องสิทธิ และสิทธิคือความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่ได้ปรับใช้ได้กับปัจเจกบุคคลหนึ่งใดเป็นการเฉพาะ เนื่องจาก มีเพียงมูฟและ ลาคลาวที่วิเคราะห์หน่วยการศึกษาในระดับกลุ่มเท่านั้น ดังนั้น ผู้ศึกษาจะอธิบายถึงแนวคิดของมูฟและ ลาคลาวเป็นพิเศษ

¹⁶ Ernesto Laclau and Chantal Mouffe, Hegemony and socialist strategy : Towards a radical democratic politics, trans. Winston Moore and Paul Cammock, p. 154.

¹⁷ Ibid., pp. 184-185.

มูฟและลาคลาวมองว่าไม่มีปัจเจกบุคคลที่ดำรงอยู่เป็นอิสระเอกเทศก่อนสังคม¹⁸ อย่างไรก็ตาม การการเรียกร้องความเป็นอิสระเอกเทศโดยเน้นความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมในการแสดงออกถึงตัวตนความเป็นปัจเจกบุคคลนั้นเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายมาก การเรียกร้องความเป็นปัจเจกบุคคลที่เป็นอิสระเอกเทศนี้มีสาเหตุมาจากปฏิกิริยาต่อต้านระบบทุนนิยมและการบริหารงานภาครัฐตามระบอบราชการที่สร้างความเป็นแบบเดียวกันให้กับวิถีชีวิตของบุคคล¹⁹ แนวคิดปัจเจกชนนิยมนี้จึงไม่ใช่ธรรมชาติมนุษยที่แท้จริงที่เป็นแก่นแท้อย่างตายตัว มูฟและลาคลาวไม่เห็นด้วยกับการต่อสู้อธิปไตยเรียกร้องความเป็นปัจเจกชนนิยม ทั้งนี้เพราะ ประการแรก การรวมกลุ่มกันต่อสู้เพื่ออิสรภาพจะทำให้ปัจเจกบุคคลมีเสรีภาพยิ่งกว่า²⁰

ลาคลาวและมูฟไม่เห็นด้วยกับการต่อสู้อธิปไตยของปัจเจกชนหนึ่งใดเป็นการเฉพาะ หรือการต่อสู้อธิปไตยของกลุ่มใดเป็นการเฉพาะ โดยไม่สนใจที่จะร่วมมือกับการต่อสู้ของกลุ่มอื่นๆ ในการต่อสู้เพื่อยุติความไม่เสมอภาค ลาคลาวและมูฟเสนอแนะให้กลุ่มต่างๆ ร่วมมือกันต่อสู้ โดยการร่วมมือกันเป็นการรักษาเสรีภาพของกลุ่มและปัจเจกบุคคลในกลุ่มไว้ดียิ่งกว่า เพราะ การมุ่งแต่จะเรียกร้องความเป็นอิสระเอกเทศของปัจเจกบุคคลด้วยการแสดงตัวตนความเป็นปัจเจกภาพในการดำเนินวิถีชีวิตต่างๆ ทำให้วาทกรรมอนูรักษานิยมใหม่เป็นที่ยอมรับง่ายขึ้น เพราะการเรียกร้องดังกล่าวไม่ได้ต่อสู้กับวาทกรรมอนูรักษานิยมใหม่²¹ วาทกรรมนี้มองว่าอิสรภาพหมายถึงการปราศจากการแทรกแซงชีวิตของปัจเจกบุคคล วาทกรรมดังกล่าวจึงต่อต้านการจัดสวัสดิการหรือการที่รัฐจะเข้าดูแลคนที่ยากลำบากต่างๆ ที่นโยบายดังกล่าวจะช่วยให้พลเมืองมีความเสมอภาคกันยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่าวาทกรรมดังกล่าวส่งเสริมความไม่เสมอภาคที่ดำรงอยู่แล้วในสังคมให้มีความรุนแรงขึ้นอีก ซึ่งการต่อสู้เพื่อความเป็นอิสระเอกเทศของปัจเจกชน หากไม่รวมตัวเป็นกลุ่ม และการต่อสู้อธิปไตยเรียกร้องสิทธิของกลุ่มต่างๆ หากไม่ร่วมมือกันเป็นเครือข่ายก็จะไร้พลังในการต่อต้านวาทกรรมดังกล่าว

ขณะที่มูฟและลาคลาวปฏิเสธการต่อสู้เพื่อความเป็นปัจเจกภาพ มูฟและลาคลาวสนับสนุนการต่อสู้ทางการเมืองในระดับกลุ่ม กลุ่มที่มีศักยภาพในการขยายการต่อสู้เพื่อเสรีภาพและความเสมอภาคของสังคมคือ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ ขบวนการทางสังคมใหม่เหล่านี้มีศักยภาพที่จะขยายประชาธิปไตยไปอย่างกว้างขวางเพราะกลุ่มเหล่านี้ยึดถือคุณค่าแห่งความเป็นอิสระ

¹⁸ Ibid., p. 175.

¹⁹ Ibid., p. 164.

²⁰ Ibid., p. 183.

²¹ Ibid., p. 170.

เอกเทศซึ่งเป็นคุณค่าที่สำคัญตามแนวคิดประชาธิปไตย นอกจากนี้หากกลุ่มที่มีอยู่เป็นจำนวนมากนั้นร่วมมือกันต่อสู้เพื่อยุติความไม่เสมอภาคโดยไม่ละเมิดความเป็นอิสระเอกเทศของกันและกันจะทำให้ การต่อสู้แบบประชาธิปไตยขยายไปในสังคมอย่างกว้างขวาง

ขบวนการทางสังคมใหม่ มีลักษณะที่ต่อเนื่องกับการปฏิวัติฝรั่งเศสและการต่อสู้ของแรงงานในอดีต ในแง่ที่เป็นการต่อสู้เพื่อยุติสภาพที่กลุ่มคนถูกกดขี่ ความใหม่อยู่ที่ขบวนการเหล่านี้เข้าใจถึงสาเหตุของการกดขี่แตกต่างไปจากเดิม กล่าวคือ ขบวนการเหล่านี้มองว่าระบบทุนนิยมกดขี่ด้วยการสร้างความเป็นแบบแผนเดียวกันในด้านต่างๆ เช่นการทำให้ชีวิตทางสังคมเป็นสินค้า การสร้างวัฒนธรรมให้เป็นแบบเดียวกัน²²

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่มีการต่อสู้ในรูปแบบเดียวกัน คือ การเรียกร้องความเป็นอิสระเอกเทศเพื่อแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มคน กลุ่มเหล่านี้ปฏิเสธการสร้างความเป็นแบบแผนเดียวกันโดยอำนาจที่เหนือกว่า ไม่ว่าจะเป็นรัฐ หรือระบบทุนนิยมก็ตาม²³

แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์นั้น นอกจาก ความเป็นสังคม และความเป็นปัจเจกบุคคลแล้ว เสรีภาพก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่นักคิดประชาธิปไตยทางเลือก ให้ความสำคัญและกล่าวถึงไว้

4.2.3 เสรีภาพ

นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกแต่ละท่านมีทัศนะเกี่ยวกับเสรีภาพครบถ้วนทั้งสามประการได้แก่

ประการแรก ปัจเจกบุคคลมีเสรีภาพ การรวมตัวเป็นกลุ่มเกิดขึ้นจากความสมัครใจของปัจเจกบุคคล

ประการที่สอง ปัจเจกบุคคลจะมีเสรีภาพเมื่อปัจเจกบุคคลมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองอย่างเสรี โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

ประการที่สาม เสรีภาพของปัจเจกบุคคลคือปัจจัยในการสร้างและคงรักษาประชาธิปไตย

²² Ibid., pp. 159-165.

²³ Ibid., same pages.

ลักษณะประการแรกนี้ ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงทัศนะของมูฟและลาคลาวเป็นพิเศษเพราะมูฟและลาคลาวจะให้ความสำคัญกับบทบาทของกลุ่ม แต่มูฟและลาคลาวก็มีทัศนะเช่นเดียวกับนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกท่านอื่นๆ ที่มองว่าหน่วยพื้นฐานที่สุดที่มีเสรีภาพคือปัจเจกบุคคล

มูฟ และ ลาคลาว เชื่อว่าปัจเจกบุคคลเป็นผู้เลือกรับกรอบคิดในการทำความเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองและของคนอื่นๆ ในสังคม²⁴ เช่น กรอบคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความสำคัญของชนชั้นแรงงานในความสัมพันธ์ทางการผลิต²⁵ การยอมรับกรอบคิดมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ กรอบคิดยังเป็นสื่อกลางหรือเป็นเครื่องมือในการสร้างความเห็นพ้องระหว่างกลุ่มต่างๆ ให้ร่วมมือกันได้

อัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลหนึ่งคือกรอบคิดทั้งหมดที่ปัจเจกบุคคลเชื่อ เช่น แนวคิดเสรีนิยม ลัทธิเหยียดผิว และแนวคิดเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม เป็นต้น ปัจเจกบุคคลเลือกรับกรอบคิดต่างๆ ที่มีอยู่แล้วในสังคม และปัจเจกบุคคลสามารถให้ความหมายใหม่กับกรอบคิดต่างๆ เหล่านี้ได้เช่นกัน รวมถึงการที่ปัจเจกบุคคลจะเปลี่ยนแปลงกรอบคิดต่างๆ นั้นก็เป็นไปได้ด้วย ซึ่งในการต่อสู้ทางการเมือง ปัจเจกบุคคลรวมเป็นกลุ่มด้วยความสมัครใจ และรับกรอบการตีความร่วมของกลุ่มด้วยความยินยอม ก็เนื่องจากอัตลักษณ์หรือกรอบการตีความ โลกร่วมกันนั้นเป็นสิ่งที่สมาชิกกลุ่มร่วมกันกำหนดขึ้น ซึ่งกรอบดังกล่าวไม่มีลักษณะที่ตายตัว²⁶ มนุษย์สามารถปรับเปลี่ยนกรอบความหมายในการทำความเข้าใจโลกได้ ดังนั้น กลุ่มต่อสู้ทางการเมืองก็อาจจะสร้างอัตลักษณ์ให้กับกลุ่มตนเองที่แตกต่างไปจากเดิมได้ เช่น องค์กรทางศาสนาองค์กรหนึ่งอาจจะมองว่าองค์กรคนมีหน้าที่ในการจัดระเบียบสังคมด้วย²⁷ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ปัจเจกบุคคลหนึ่งได้ยอมรับกรอบความเชื่อต่างๆ คือ บริบททางสังคม ปัจเจกบุคคลที่มีเหตุผลจะเลือกรับการตีความโลกที่ใช้ได้หรือสามารถอธิบายและรักษาประโยชน์ของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย เช่น อัตลักษณ์ประชาชนที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการร่วมกันต่อสู้กับรัฐที่กดขี่นั้น ใช้ไม่ได้อีกต่อไปในยุคอุตสาหกรรมก้าวหน้าที่สังคมมีความหลากหลาย²⁸

²⁴ Ibid., pp. 115-116.

²⁵ Ibid., p. 141.

²⁶ Ibid., p. 117.

²⁷ Ibid., pp. 111-112.

²⁸ Ibid., p. 133.

สำหรับลักษณะประการที่สองนี้ ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงทัศนะของกัทแมน และธอมสัน เป็นพิเศษ เนื่องจากกัทแมน และธอมสันนั้นเป็นนักคิดที่มองว่าการรักษาและขยายเพิ่มเสรีภาพไม่ได้มีขอบเขตที่จำกัดไว้สำหรับพลเมืองในประเทศหนึ่งๆ เท่านั้น ขณะที่นักคิดท่านอื่นๆ ไม่ได้กล่าวถึงประเด็นดังกล่าวไว้ อย่างไรก็ตาม จากกรอบคิดของมูฟ และลาคลาวในการเสนอให้กลุ่มต่อสู้สร้างเครือข่ายอย่างกว้างขวาง และการชี้ว่าการต่อสู้ต่างๆ ไม่มีรูปแบบที่ตายตัวและควรมีความคิดสร้างสรรค์นั้นสามารถกล่าวได้ว่า การขยายเครือข่ายข้ามประเทศนั้นเป็นสิ่งที่มูฟและลาคลาวไม่ปฏิเสธ แต่เนื่องจากมูฟและลาคลาววิเคราะห์ประชาธิปไตยแบบพหุนิยมรุนแรงโดยตีกรอบไว้ในระดับประเทศ และกัทแมนและธอมสันก็นำเสนอไว้อย่างเป็นระบบชัดเจนว่าการตัดสินใจประเด็นทางการเมืองนั้น ผู้ตัดสินใจต้องคำนึงถึงเสรีภาพและผลประโยชน์ของพลเมืองอื่นๆ ที่ไม่ใช่เฉพาะพลเมืองที่อาศัยอยู่ในประเทศหนึ่งๆ ณ เวลาที่มีการทำการตัดสินใจทางการเมืองเท่านั้นก็ตาม ผู้ศึกษาจึงกล่าวถึงทัศนะของกัทแมน และธอมสัน เป็นพิเศษ

กัทแมน และ ธอมสัน มองว่าในการปรึกษาหารือเพื่อตัดสินใจนโยบายสาธารณะต่างๆ นั้น ผู้มีส่วนร่วมจะต้องคำนึงถึงบุคคลที่จะได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจทางการเมือง แม้ว่า บุคคลเหล่านี้จะไม่ได้มีส่วนร่วมในการทำการตัดสินใจก็ตาม เช่น พลเมืองที่เสียประโยชน์ที่ไม่มีสิทธิในการลงคะแนนเสียง ทั้งนี้อาจเป็น คนรุ่นหลัง หรือ พลเมืองในประเทศอื่นๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจนโยบาย กลุ่มบุคคลเหล่านี้ เรียกว่า กลุ่มผู้ลงคะแนนเสียงเชิงศีลธรรม²⁹

สำหรับลักษณะประการที่สาม นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกส่งเสริมให้พลเมืองมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการร่วมกันสร้างและธำรงรักษาสังคมแห่งเสรีภาพด้วยการร่วมมือกันกำหนดนโยบายสาธารณะ จะเห็นได้ว่าพลเมืองมีบทบาททางการเมืองนอกเหนือจากการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ในที่นี้ ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงทัศนะของบาร์เบอร์เป็นตัวอย่าง

บาร์เบอร์มองว่า ชุมชนทางการเมืองซึ่งประกอบด้วยพลเมืองที่มีความเป็นอิสระเอกเทศนั้น เกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้ด้วยพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและมีความสามารถในการมีส่วนร่วมกันอย่างแข็งขันในการทำการตัดสินใจทางการเมืองภายในหน่วยการเมืองที่เสรี ไม่ใช่เพราะดำรงอยู่ได้ด้วยผู้นำที่ยิ่งใหญ่³⁰

²⁹ Amy Gutmann and Dennis Thompson, *Democracy and disagreement*, pp. 128-129.

³⁰ Benjamin Barber, *Strong democracy*, pp. xvii., 137, 151, 219.

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ประชาชนแต่ละคนมีบทบาทในการให้ความชอบธรรมกับการตัดสินใจประเด็นนโยบายโดยคำนึงถึงการแสวงหาวัตถุประสงค์ร่วมกัน³¹ ทั้งนี้เพราะนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกเสนอแนะให้ประชาชนปรึกษาหารือ และทำการตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นโต้แย้งหรือความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ต่างๆ และกระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น พลเมืองจึงมีบทบาทรวมถึงหน้าที่ในการตัดสินใจความชอบธรรมของนโยบายต่างๆ

4.2.4 แรงคลใจ

จากหัวข้อที่แล้วเสร็จภาพคือคุณค่าที่เป็นเป้าหมายของการปกครองในระบบประชาธิปไตย เสรีภาพเชื่อมโยงกับความยินยอมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของปัจเจกบุคคล ดังนั้น ท้ายที่สุดแล้ว การอธิบายการกระทำของมนุษย์เริ่มต้นที่หน่วยพื้นฐานที่สุดคือแรงคลใจของปัจเจกบุคคล

ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะกล่าวถึง แนวคิดเรื่องแรงคลใจของนักคิดประชาธิปไตยทางเลือก และอธิบายถึงความแตกต่างระหว่างแนวคิดของนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกกับจอห์น สจีวิต มิลล์ที่มองว่า มนุษย์สามารถมีแรงคลใจที่คำนึงถึงคนอื่นๆ ได้จากการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่ามีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างไร

ก. แรงคลใจตามโครงสร้างทางจิตวิทยา

เราสามารถจัดแบ่งแนวคิดของนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกออกเป็นสองประเภท ได้แก่

1. นักคิดที่มองว่าธรรมชาติดั้งเดิมของมนุษย์นั้นคำนึงถึงตนเองอย่างเห็นแก่ตัว ได้แก่ เบนจามิน บาร์เบอร์(Benjamin Barber) และ
2. กลุ่มนักคิดที่มองว่าโดยธรรมชาติมนุษย์นั้นทั้งคำนึงถึงตนเอง และคำนึงถึงคนอื่นๆ ด้วย ได้แก่ โรเบิร์ต เอ คาห์ล (Robert A. คาห์ล) ชังตาล มูฟ และ แอร์เนสโต ลาคลาว(Chantal Mouffe and Ernesto Laclau) เอมี กัทแมน และ เดนนิส ธิอมสัน (Amy Gutmann and Dennis Thompson)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่า บาร์เบอร์จะมองแตกต่างจากนักคิดท่านอื่นๆ แต่เขามองว่า มนุษย์นั้นสามารถคำนึงถึงคนอื่นๆ ได้ เพราะมนุษย์มีศักยภาพ หรือ ความสามารถที่จะเห็นอกเห็นใจคน

³¹ Ibid., pp. 137, 151.

อื่นๆ ได้ หากว่ามนุษย์ร่วมรับรู้และเห็นอกเห็นใจกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามนุษย์ในสังคมสามารถมีแรงคล้อยที่คำนึงถึงตนเอง และใส่ใจคนอื่นๆ ได้

ข. แรงคล้อยโดยพิจารณาจากผลลัพธ์

แรงคล้อยของมนุษย์ทั้งแบบที่คำนึงถึงตนเอง และคำนึงถึงผู้อื่นซึ่งสามารถส่งผลให้สังคมมีความสุขรวมทั้งส่งเสริมความสมัครสมานในสังคมได้ แรงคล้อยที่ส่งผลดีเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมนั้น ได้รับการชี้นำด้วยเหตุผลที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม แรงคล้อยที่ส่งผลดีในด้านบวก เช่น ความร่วมมือ ความกระตือรือร้น และ ความเห็นอกเห็นใจหรือการมีเจตนาที่ดีต่อกันในการใส่ใจกิจการสาธารณะ ลักษณะเหล่านี้มักคิดประชาธิปไตยโดยตัวแทนเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นแนวทางที่ดี ส่วนแรงคล้อยที่ส่งผลดีในด้านลบ เช่น การคำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตนโดยเอารัดเอาเปรียบคนอื่นๆ นี้เป็นลักษณะที่นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกรู้สึกว่าไม่พึงปรารถนา

จะเห็นว่า ผลลัพธ์ของแรงคล้อยสัมพันธ์กับการคำนึงถึงผลประโยชน์ นักคิดต่างๆ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับแรงคล้อย โดยสัมพันธ์กับผลประโยชน์ไว้สองประเภท กล่าวคือ

1.แรงคล้อยที่ส่งเสริมความสมัครสมานของสังคมแรงคล้อยแบบที่ส่งผลต่อความสุขและความสมัครสมานของสังคม หรือแรงคล้อยในด้านบวก และ

2.แรงคล้อยแบบที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม หรือแรงคล้อยในด้านลบ

ทางด้านแรงคล้อยในด้านบวกนั้น นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกรู้สึกว่าสามารถทำได้สามประการ ได้แก่

ประการแรก การคำนึงถึงเป้าหมายสาธารณะ การช่วยเหลือกันทำประโยชน์ให้กับส่วนรวม และช่วยกันแก้ไขปัญหาสังคม

ประการที่สอง การตระหนักว่ามนุษย์ไม่สามารถเข้าถึงความจริงแท้ที่สมบูรณ์ที่ก้าวข้ามเวลาและสถานที่ ดังนั้น นักคิดประชาธิปไตยจึงส่งเสริมให้มนุษย์ร่วมกันปรึกษาหารือ อย่างมีใจกว้างและรับฟังกันและกัน และส่งเสริมให้มนุษย์สำนึกว่าตนเองอาจจะเข้าใจสิ่งต่างๆ ผิดไป

ประการที่สาม การมีความรู้สึกร่วมกันเป็นชุมชนเดียวกัน การร่วมรับรู้ความรู้สึกของคนอื่นๆ ความมีมิตรภาพ และเห็นอกเห็นใจกัน

ทางด้านแรงคล้อยในด้านลบนั้น นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกรู้สึกว่าสามารถทำได้สามประการ ได้แก่

ประการแรก การสนใจแต่ประโยชน์ส่วนตัว โดยไม่สนใจว่าผลการกระทำของคุณจะทำให้คนอื่นต้องเดือดร้อน

ประการที่สอง การมีอคติ ทำให้ไม่สามารถตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้ด้วยใจเป็นธรรม

อย่างไรก็ดี ลักษณะที่แตกต่างของนักคิดแต่ละท่านคือ บาร์เบอร์ปฏิเสธการใช้อารมณ์ความรู้สึกที่รุนแรงในการอภิปรายถกเถียงหรือการรณรงค์ทางการเมือง บาร์เบอร์มองว่าการใช้อารมณ์ที่รุนแรงไม่ดีต่อความสามัคคีของสังคม ดังนั้น เขาจึงไม่เห็นด้วยกับมีอบ ขณะที่ นักคิดท่านอื่นๆ ไม่ได้กล่าวโจมตีการใช้อารมณ์ที่รุนแรง ดังจะเห็นได้จากการที่กัทแมนและธอมสันได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า บางครั้งการใช้วิธีการที่เอะอะเพื่อเรียกความสนใจเป็นสิ่งจำเป็นต่อการทำให้พลเมืองต่างๆ หันมาสนใจประเด็นที่ถูกละเลยหรือหลงลืมได้

ประเด็นที่แตกต่างกันอีกประเด็นหนึ่งคือ บาร์เบอร์ กัทแมนและธอมสัน เห็นว่า ความอดทนอดกลั้นไม่ใช่ยุทธศาสตร์ที่ดีในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง ขณะที่บาร์เบอร์เห็นว่าปัจเจกบุคคลควรก้าวข้ามผลประโยชน์และทัศนคติที่คับแคบและขัดแย้งเพื่อร่วมกันสร้างสรรค์เจตน์จางร่วม ขณะที่กัทแมนและธอมสันมองว่า พลเมืองควรร่วมกันแสวงหาจุดยืนทางศีลธรรมร่วมกันให้ได้มากที่สุด แต่ไม่จำเป็นต้องไปให้ถึงการตัดสินใจที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

4.2.5 ผลประโยชน์

แรงคลใจที่นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกทุกท่านส่งเสริมคือ การคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้น นักคิดประชาธิปไตยทางเลือก ดังนั้นนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกจึงอธิบายแนวคิดเรื่องผลประโยชน์ไว้เพื่อเสนอแนะให้พลเมืองทั่วไปคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกทุกท่านเน้นให้มนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นผู้แทนประชาชนหรือ ประชาชนทั่วไปคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ดังจะเห็นได้จากการที่นักคิดได้เน้นถึงพันธะหน้าที่ในการช่วยเหลือกันและกันของพลเมือง และให้นิยามความหมายของผลประโยชน์ร่วมว่าไม่ใช่ผลประโยชน์ส่วนตัวแบบรวบรวมกัน และ การชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการร่วมกันปรึกษาหารือเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

ความหมายของผลประโยชน์ร่วมนั้น คือ การบรรลุตามเป้าหมายในการปกครองสองประการได้แก่

1. การปกป้องผลประโยชน์ร่วม

2. การพัฒนามนุษย์ปัจเจกบุคคล

1. ผลประโยชน์ร่วมกันได้รับการให้นิยามว่าไม่ใช่ผลประโยชน์ที่เห็นแก่ตัว และไม่ใช่ผลประโยชน์ส่วนตัวแบบรวบรวมนั้น นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกแทบทุกท่านยกเว้น มูฟ และ ลาคลาวานั้น กล่าวถึงผลประโยชน์ส่วนตัวในฐานะเป็นผลประโยชน์ที่คับแคบ เช่น กัทแมน และธอมสันซึ่งไม่เห็นด้วยกับ การให้นิยามผลประโยชน์ส่วนตัวว่าเป็นแรงคลใจที่อธิบายการกระทำทุกการกระทำ กัทแมน และธอมสัน ยังให้นิยามผลประโยชน์ส่วนตัวว่าหมายถึง ผลประโยชน์สำหรับตัวคนคนนั้นเอง หรือผลประโยชน์ที่ไม่ใส่ใจผลประโยชน์ของคนอื่นๆ มากพอ และคาห์ล ซึ่งชี้ว่า โดยธรรมชาติมนุษย์มีทั้ง ผลประโยชน์ส่วนตัว หรือผลประโยชน์ที่คำนึงถึงแต่ตน และผลประโยชน์ของบุคคลซึ่งเป็นผลประโยชน์ร่วมของมนุษย์ ใน “ประชาธิปไตยกับนักวิจารณ์” (Democracies and its critics) เขาได้แยกแยะลักษณะของผลประโยชน์ออกเป็นสองแบบในลักษณะที่ตรงข้ามกันเพื่อประณามผลประโยชน์ที่เห็นแก่ตัว และส่งเสริมผลประโยชน์ร่วม ขณะที่เล่มอื่นๆ จะไม่ได้มีการแบ่งเป็นข้อตรงข้ามเช่นนี้ ดังใน “ปัญหายุ่งยากของประชาธิปไตยพหุนิยม” (Dilemmas of Pluralist Democracy) เขาได้กล่าวว่า มนุษย์นั้น โดยทั่วไปคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว แต่ก็มีความใจกว้างด้วย ดังนั้นมนุษย์ก็จะไม่เห็นแก่ตัวอย่างสุดขีด³² ส่วนในหนังสือเล่มอื่นๆ ที่คาห์ลชี้แต่ว่ามนุษย์มีธรรมชาติที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว ดังเช่นใน “ว่าด้วยประชาธิปไตย” (On Democracy) ที่เขากล่าวเพียงแต่ว่า มนุษย์โดยธรรมชาติสนใจประโยชน์ของตัวเองมากกว่าประโยชน์ของคนอื่นๆ³³

ส่วนมูฟ และลาคลาวานั้น ชี้ว่าผลประโยชน์ส่วนตัวอาจจะคับแคบหรือไม่ก็ได้ แต่ด้วยการที่มูฟและลาคลาวาปฏิเสธสิทธิแบบปัจเจกชนนิยมที่ให้ความชอบธรรมกับความไม่เสมอภาคทางสังคมด้วยการไม่ช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสกว่า ดังเช่น การปฏิเสธการให้สวัสดิการ ดังนั้นมูฟและลาคลาวาจึงมีแนวทางการคิดที่ไม่เห็นด้วยกับการปกป้องผลประโยชน์ส่วนตัวที่คับแคบเช่นเดียวกับนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกท่านอื่นๆ

2. สำหรับเป้าหมายในการปกครองประการที่สองคือการพัฒนามนุษย์ปัจเจกบุคคลให้มีความสามารถทางสติปัญญาและศีลธรรมที่สูงขึ้น นักคิดประชาธิปไตยแบบทางเลือกเห็นตรงกันว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองคือสะพานในการพัฒนาความสามารถและศีลธรรมของประชาชน รัฐบาลจึงมีหน้าที่ในการให้อำนาจด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนดำเนินกิจกรรมสาธารณะต่างๆ

³² Robert A. Dahl, *Dilemmas of pluralist democracy : Autonomy vs control*, p. 160.

³³ Robert A. Dahl, *On democracy* (USA: Yale University Press, 1998), p. 66.

สำหรับการพัฒนาความสามารถของประชาชน นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกทุกท่านยกเว้น คาร์ล มองว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองร่วมกันจะช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถทางการเมืองของมนุษย์ได้ ขณะที่ คาร์ล มองว่าความรู้ทางการเมืองนั้นพัฒนาขึ้นมาจากการใส่ใจรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ทางด้านที่มาของผลประโยชน์ร่วมกัน นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกทุกท่านเห็นว่าผลประโยชน์ร่วมเกิดจากการที่พลเมืองปรึกษาหารือร่วมกัน อย่างไรก็ตาม บาร์เบอร์ มูฟ และลาคลาวามีทัศนคติที่แตกต่างจากนักคิดท่านอื่นๆ กล่าวคือ บาร์เบอร์นั้นกำหนดว่า ที่มาของผลประโยชน์ร่วมไม่ได้มาจากการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างพลเมืองเท่านั้น แต่ต้องมาจากการที่พลเมืองปรึกษาหารือกัน ตัดสินใจร่วมกัน และทำงานร่วมกันซึ่งมูฟและลาคลาวาก็เห็นด้วยกับการที่กลุ่มต่อสู้ต่างๆ จะปรึกษาหารือและทำงานร่วมกัน

ทางด้านเนื้อหาของผลประโยชน์ร่วม คาร์ลมีทัศนคติที่แตกต่างจากนักคิดท่านอื่นๆ เพราะ คาร์ลมองว่านอกจากผลประโยชน์ร่วมจะหมายถึงผลประโยชน์ที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมหรือคุณค่าในการเป็นสมาชิกในชุมชน และการปรึกษาหารือกันเพื่อตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประเทศแล้ว ผลประโยชน์ร่วมยังรวมสถาบันทางการเมืองประชาธิปไตยไว้ด้วย ขณะที่นักคิดท่านอื่นๆ ไม่ได้ชี้ว่า สถาบันทางการเมืองต่างๆ คือผลประโยชน์ร่วม คาร์ลให้เหตุผลว่าสถาบันต่างๆ เป็นสถาบันที่สะท้อนและส่งเสริมคุณค่าต่างๆ ของระบอบประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้งสะท้อนถึงความเชื่อเรื่องความเสมอภาค เป็นต้น

นักคิดประชาธิปไตยตัวแทนส่งเสริมให้มนุษย์ใช้เหตุผล เพราะนักคิดทุกท่านเห็นว่าเหตุผลเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจว่านโยบาย หรือ การกระทำใดที่ส่งเสริมผลประโยชน์ส่วนรวม

4.2.6 เหตุผล

นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกทุกท่านเห็นว่าเหตุผลมีลักษณะเป็นเชิงอุปกรณ์ และเชิงบริบท สามารถบกร่องได้ ส่วนการใช้เหตุผลนั้น นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกทุกท่านเห็นว่า ผู้ร่วมปรึกษาหารือต้องใช้เหตุผลในสภาพที่ประชุมที่เปิดกว้างต่อการมีส่วนร่วมจากสาธารณชน และไม่ปิดกั้นการปรึกษาหารือและการตัดสินใจประเด็นนโยบายต่างๆ ไว้แต่กับผู้มีอำนาจทางการเมืองลักษณะเช่นนี้ของการใช้เหตุผล ผู้ศึกษาจะเรียกสั้นๆ ต่อไปว่า เหตุผลมีลักษณะเป็นเชิงสาธารณะ

เหตุผลเป็นอุปสรรคในการแสวงหาวิธีการในการบรรลุผลประโยชน์ส่วนรวม สำหรับลักษณะเชิงสาธารณะคือการที่พลเมืองร่วมกันกำหนดความคิดร่วม ส่วนลักษณะเชิงบริบทและลักษณะที่บกพร่องได้ของเหตุผลหมายถึงการใช้เหตุผลนั้นไม่เป็นหลักประกันว่าจะทำให้มนุษย์ตัดสินใจได้ดีที่สุดเสมอไป ทั้งนี้เพราะมนุษย์ไม่มีความสามารถที่จะเข้าถึงความจริงแท้ที่สมบูรณ์ได้

ขณะที่นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกท่านอื่นๆ ได้อธิบายแนวคิดเรื่องเหตุผลไว้อย่างชัดเจน แต่ลาคลาวและมูฟนั้นกลับไม่ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องเหตุผลไว้โดยตรง ดังนั้น ในที่นี้ผู้ศึกษาจะอธิบายความคิดของลาคลาวและมูฟเป็นพิเศษ

ลาคลาวและมูฟกล่าวถึงความสามารถของมนุษย์ในการเรียนรู้จากกันในเรื่องการปกป้องผลประโยชน์ การต่อสู้ของกลุ่มต่อสู้ทางการเมืองกลุ่มหนึ่งเพื่อให้กลุ่มตนเป็นอิสระเอกเทศทำให้กลุ่มอื่นๆ เรียนรู้ที่จะต่อสู้เพื่อให้กลุ่มตนเป็นอิสระเอกเทศได้เช่นกัน³⁴ ดังนั้นกล่าวได้ว่า เหตุผลคือความสามารถในการปกป้องผลประโยชน์ เหตุผลจึงเป็นเหตุผลเชิงอุปสรรคไปสู่เป้าหมายดังกล่าว นอกจากนี้ลาคลาวและมูฟยังส่งเสริมให้กลุ่มต่างๆ รวมตัวกันต่อสู้เพื่อต่อต้านการกดขี่ และต่อต้านวาทกรรมอนุรักษ์นิยมใหม่ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อความเป็นอิสระเอกเทศของแต่ละกลุ่ม พร้อมกันให้ร่วมมือกันต่อสู้กับความอยุติธรรมต่างๆ เพื่อสร้างสังคมที่เสมอภาคและเสรี การร่วมมือกันนี้ทำให้กลุ่มสามารถรักษาความเป็นอิสระเอกเทศได้ดีกว่าการต่อสู้อย่างไม่เชื่อม โขงกัน³⁵

กลุ่มต่างๆ จะต้องมองเห็นว่าตนเชื่อม โขงกัน เพราะแต่ละกลุ่มต่างก็ต่อสู้กับการกดขี่และต่างก็ยึดถือคุณค่าเรื่องอิสรภาพเช่นกัน มูฟและลาคลาวเสนอแนะให้กลุ่มต่างๆ ร่วมรับแนวคิดประชาธิปไตยพหุนิยมรุนแรง ซึ่งมีแนวคิดสำคัญคือ อิสรภาพ และ ความเสมอภาค โดยกลุ่มต่างๆ จะต้องยึดถือคุณค่าเรื่องความเสมอภาค เพราะคุณค่านี้จะเป็นกฎเกณฑ์ที่กำหนดให้แต่ละกลุ่มไม่ละเมิดอิสรภาพของกันและกันเองและกำหนดให้กลุ่มแต่ละกลุ่มเคารพสิทธิที่เสมอภาคกัน และกลุ่มต่างๆ จะต้องร่วมกันเผยแพร่แนวคิดประชาธิปไตยพหุนิยมรุนแรงให้เป็นที่ยอมรับและร่วมกันต่อสู้ กับความไม่เสมอภาคต่างๆ เพื่อให้สังคมก้าวไปสู่สังคมที่มนุษย์มีเสรีภาพและความเสมอภาคยิ่งขึ้น น่าสังเกตว่า การที่กลุ่มต่างๆ ใช้เหตุผลตัดสินใจที่จะร่วมมือกันเป็นการใช้เหตุผลเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ร่วมที่ยั่งยืน เพราะสภาพสังคมที่มีเสรีภาพและความเสมอภาคยิ่งขึ้นย่อมทำให้กลุ่มต่างๆ มีอิสรภาพและเสมอภาคกันยิ่งขึ้นด้วย

³⁴ Ernesto Laclau and Chantal Mouffe, *Hegemony and socialist strategy: Towards a radical democratic politics*, trans. Winston Moore and Paul Cammock, pp. 156-164, 180, 181.

³⁵ Ibid., pp. 172, 182-184, 186.

สำหรับการใช้เหตุผลร่วมพิจารณากันระหว่างกลุ่มต่อสู้ทางการเมืองนั้นต้องเป็นการใช้เหตุผลในทางปฏิบัติ กล่าวคือ เป็นการใช้เหตุผลที่ต้องพิจารณาว่ายุทธศาสตร์ต่างๆ ในการแสวงหาผลประโยชน์ร่วมนั้นใช้ได้ ในสภาพแวดล้อม ขณะนั้นๆ หรือไม่³⁶ มูฟและลาคลาวชี้ว่า เนื่องจาก ณ ปัจจุบัน การกดขี่หรือความไม่เสมอภาคต่างๆ มีสาเหตุมาจากความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบทุนนิยม ดังนั้น ลัทธิสังคมนิยมจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของโครงการประชาธิปไตยแบบพหุนิยมรุนแรง แต่ไม่ใช่ว่า ประชาธิปไตยแบบรุนแรงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของลัทธิสังคมนิยม ดังนั้น ข้อเสนอแบบสังคมนิยมที่ให้คนงานจัดการบริหาร โรงงานเองนั้นจึงไม่เพียงพอ เพราะเท่ากับว่าละเลยข้อเรียกร้องต้องการจากกลุ่มอื่นๆ ที่ได้รับผลกระทบจากระบบเศรษฐกิจด้วย ดังนั้นลาคลาวและมูฟจึงเสนอว่า ประชานทั้งหมดจะต้องเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะผลิตอะไร จะผลิตอย่างไร และการกระจายผลผลิตว่าควรจะเป็นแบบไหน ซึ่งโครงการทุกโครงการของประชาธิปไตยแบบพหุนิยมรุนแรงนั้น ได้รวมมิติแบบสังคมนิยมไว้ด้วย นั่นคือ การละทิ้งความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบทุนนิยม ถึงกระนั้นก็ตามการละทิ้งก็ไม่ใช่ว่าความไม่เสมอภาคอื่นๆ จะได้รับการขจัดไปด้วย³⁷

ทางด้านประเด็นในการต่อสู้เพื่อความเสมอภาคจะมีอะไรบ้างนั้น ไม่สามารถกำหนดไว้ได้อย่างตายตัว เพราะปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมและยุคสมัย ส่วนยุทธศาสตร์ใดที่ควรใช้ในการต่อสู้ก็ไม่สามารถกำหนดได้อย่างตายตัวเช่นกัน เพราะยุทธศาสตร์ใดจะใช้ได้ผลก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์³⁸

ดังนั้น เราสามารถสรุปแนวคิดเกี่ยวกับการใช้เหตุผลของนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกได้ในสามประการได้แก่

ก. มนุษย์มีความสามารถในการใช้เหตุผล

ข. บทบาทของอภิชนและพลเมืองทั่วไปในการร่วมกันสร้างการปกครองที่ดีการใช้เหตุผลในการตัดสินใจทางการเมืองร่วมกันอย่างเสมอภาคและเสรีจะช่วยให้มนุษย์แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ดีขึ้น

ค. มนุษย์มีธรรมชาติด้านลบที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้เหตุผล

³⁶ Ibid., pp. 133, 158, 163, 185.

³⁷ Ibid., same page.

³⁸ Ernesto Laclau and Chantal Mouffe, Hegemony and socialist strategy : Towards a radical democratic politics, trans. Winston Moore and Paul Cammock, p. 179.

ก. มนุษย์มีความสามารถในการใช้เหตุผล

นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกรวมกันว่า เมื่อมนุษย์ได้มีส่วนร่วมทางการเมือง มนุษย์ก็จะเข้าใจตนเองและคนอื่น ๆ ดีขึ้น และเห็นอกเห็นใจคนอื่นมากขึ้นด้วย มนุษย์สามารถพัฒนาจิตใจให้คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะยิ่งขึ้นได้ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือ เป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความสามารถในการใช้เหตุผล การอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ รวมถึงการมีมุมมองที่ขยายกว้างขึ้น ความมั่นใจในตัวเองที่เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นนักคิดเหล่านี้ให้ความสำคัญกับธรรมชาติอันมีศักยภาพของมนุษย์

นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกเชื่อมั่นในความสามารถในการใช้เหตุผลของมนุษย์อย่างมาก และมองว่า การที่พลเมืองร่วมกันตัดสินใจทางการเมืองจะช่วยให้ผลลัพธ์ของนโยบายดียิ่งกว่าการปล่อยให้ผู้มีสติปัญญา หรือ ผู้เชี่ยวชาญตัดสินใจอย่างเดียว การไม่แบ่งลำดับชั้นทางสติปัญญาของมนุษย์เพื่อให้บทบาททางการเมืองเป็นพิเศษกับผู้ที่มีสติปัญญาสูง และจำกัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ที่ด้อยปัญญากว่าคือจุดตัดที่ชัดเจนระหว่างทัศนะของนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนและประชาธิปไตยทางเลือก สำหรับ นักคิดประชาธิปไตยตัวแทนที่นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกได้อ้างอิงถึงคือ จอห์น สจ๊วต มิลล์ มิลล์ซึ่งเป็นเหมือนสะพานเชื่อม โยงทัศนะของนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนและทางเลือกอื่นๆ กล่าวคือ นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกรับทัศนะของมิลล์ที่มองว่าการมีส่วนร่วมพัฒนามนุษย์ได้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้เป็นไปอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกไม่เห็นด้วยกับการที่มิลล์มองว่ามหาชน โง่เขลา และไม่เห็นด้วยกับการจำกัดบทบาทในการมีส่วนร่วมตามระดับสติปัญญาและให้บทบาททางการเมืองเป็นพิเศษกับผู้ที่มีสติปัญญา อีกทั้งไม่เห็นด้วยกับการที่มิลล์มองว่า เสรีภาพหมายถึงการปราศจากอุปสรรคขัดขวาง และมองว่าการเปิดให้มีเสรีภาพในการแสดงออกจะเป็นหนทางที่สามารถแก้ไขปัญหาทรราชเสียงส่วนใหญ่ได้ ทรราชเสียงส่วนใหญ่คือภาวะที่คน โง่เขลาจำนวนมากคิดตามๆ กันไปในทางที่ผิดและไปกีดกันหรือละเมิดเสียงส่วนน้อย ทั้งนี้เพราะนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกรวมกันว่า เสรีภาพหมายถึงความเป็นอิสระเอกเทศในการกำหนดใจตัวเอง ซึ่งเสรีภาพตามความหมายนี้ได้มาจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง

* ความหมายของเสรีภาพตามทัศนะของนักคิดประชาธิปไตยสองกลุ่มนี้ ผู้ศึกษาจะเปรียบเทียบไว้ในบทที่ 5

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการใช้เหตุผลของนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกประการแรก คือนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกมองว่า มนุษย์มีเหตุผล ดังนั้นมนุษย์สามารถใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้ นอกจากนี้มนุษย์ยังสามารถพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลและลักษณะนิสัยที่ส่งเสริมการใช้เหตุผลได้ภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตยตามรูปแบบที่นักคิดนำเสนอได้ ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงแนวคิดนักคิดประชาธิปไตยทางเลือก สามท่านเพื่อเป็นตัวอย่างในการอธิบายทัศนะของนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกโดยรวม ซึ่งนักคิดทั้งสามท่าน ได้แก่ บาร์เบอร์ กัทแมน และ ทมสัน

บาร์เบอร์ได้ชี้ว่า ความรู้และการแสวงหาความรู้ มีแนวโน้มที่จะติดตามมาหลังจากการที่ปัจเจกบุคคลเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าที่การมีความรู้ที่ดีที่จะทำให้ปัจเจกบุคคลเข้ามีส่วนร่วม ดังนั้น ประชาธิปไตยแบบนี้จึงมองว่าการให้อำนาจกับประชาชนจะทำให้พวกเขามองเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการแสวงหาความรู้ แต่ถ้ายึดยึดความรู้อันไม่ให้อำนาจกับพวกเขา สิ่งที่จะแสดงก็เพียงแต่ความไม่รู้สึกลึกลับหรือใส่ใจใคร จะเห็นได้ว่าบ่อเกิดของปัญญาความรู้ทางการเมืองคือการมีส่วนร่วมในทางการเมืองนั่นเอง

กัทแมน และ ทมสัน นั้นมองว่ามนุษย์มีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงวิพากษ์วิจารณ์ อันหมายถึง การที่มนุษย์มีความสามารถที่จะให้เหตุผลสนับสนุนต่อการกระทำของตัวเอง ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของเพื่อนพลเมืองและและเพิ่มความตั้งใจยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขตนเองรวมถึง ในการใช้เหตุผลร่วมกันจะทำให้มนุษย์มีใจเปิดกว้างและสามารถแสวงหาทัศนะที่ดีในการแก้ไขประเด็นปัญหาความขัดแย้งได้

ประการที่สอง นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกทุกท่านมองว่าไม่มีใครควรได้รับอภิสิทธิ์ในการมีส่วนร่วมตัดสินใจประเด็นทางการเมืองเหนือกว่าใคร และปฏิเสธแนวคิดที่ว่ามีเพียงคนกลุ่มน้อยเท่านั้นที่มีความสามารถในการใช้เหตุผลได้ นอกจากนี้ นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกยังมองว่าการช่วยกันคิดดีกว่าคิดคนเดียวด้วย นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกไม่ปฏิเสธว่าบางคนอาจมีทักษะในการใช้เหตุผลมากกว่าคนอื่น ๆ แต่นักคิดเสนอแนะให้ทุกฝ่ายร่วมมือและช่วยเหลือกันทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้น ผู้ที่มีความสามารถมากกว่าก็มีพันธะหน้าที่ในการช่วยพัฒนา หรือช่วยอธิบายให้กับผู้ที่มีความสามารถน้อยกว่าให้เข้าใจเรื่องนั้นๆ อย่างถูกต้อง

ข. บทบาทของอภิชนและพลเมืองทั่วไปในการร่วมกันสร้างการปกครองที่ดี

นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกมองเห็นร่วมกันว่าทั้งผู้ที่มีความสามารถในการใช้เหตุผลในระดับสูงและประชาชนทั่วไปมีความสามารถที่จะพัฒนาตัวเองได้ ทั้งในเรื่องความรู้ทางการเมืองและ ศีลธรรม ทั้งนี้ คาร์ล มองว่าการมีส่วนร่วมไม่มีผลเป็นการพัฒนาความรู้ทางการเมือง แต่การ

พัฒนาดังกล่าวจะเกิดขึ้นจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ สำหรับนักคิดประชาธิปไตยท่านอื่นๆ มองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจทางการเมืองได้ ในส่วนของศีลธรรมหรือหลักจริยธรรมนั้น นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกรู้สึกว่าเห็นตรงกันว่า การมีส่วนร่วมสามารถยกระดับจิตใจให้มนุษย์คำนึงถึงคนอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้ทุกท่านยังเห็นความสำคัญของบทบาทในการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีคุณูปการต่อการกำหนดผลประโยชน์ร่วมได้ดีกว่าการอาศัยแต่ผู้นำในการกำหนดนโยบาย

ทางด้านแนวคิดของ คาร์ล เชิร์ช ให้เห็นปัญหาของการปล่อยให้ปัญญาชนทำการตัดสินใจนโยบายสาธารณะนั้นก็อาจไม่เป็นผลดี ทั้งนี้เพราะไม่มีหลักประกันว่าผู้ที่มีความรู้ความสามารถจะต้องเป็นคนดีด้วย ยิ่งไปกว่านี้ การที่ปัญญาชนมีความรู้เชี่ยวชาญพิเศษเป็นบางเรื่องอาจส่งผลกระทบต่อการใช้คำตัดสินทางศีลธรรมได้ ทั้งนี้เพราะความเชี่ยวชาญดังกล่าวเป็นความรู้ที่แคบ³⁹เกินกว่าจะมองเห็นภาพรวมที่จำเป็นต่อการตัดสินใจนโยบายสาธารณะซึ่งสัมพันธ์กับปัจจัยหลากหลายก็ได้ นอกจากนี้ การตัดสินใจนโยบายสาธารณะโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่ซับซ้อนนั้นเราไม่สามารถทำนายถึงผลลัพธ์นโยบายใดก็ได้อย่างแน่นอน และแม้ว่าผู้เชี่ยวชาญสามารถประเมินความเป็นไปได้ของผลลัพธ์นโยบาย แต่การประเมินดังกล่าวนี้ไม่ใช่สิ่งที่ให้คำตอบที่แน่นอนเสมอไป เพราะปัจจัยความเสี่ยงต่างๆ อาจเกิดขึ้นได้เสมอในอนาคต นอกจากนี้ การตัดสินใจนโยบายยังเกี่ยวข้องกับการต้องยอมเสียคุณค่าหรือเป้าหมายบางอย่างเพื่อเลือกคุณค่าบางอย่าง (trade-offs) ทั้งนี้ความเชี่ยวชาญพิเศษไม่สามารถให้คำตอบได้ว่าคุณค่าใดที่ดีกว่า ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ คาร์ล เชิร์ช เราไม่ควรที่จะไว้วางใจให้การตัดสินใจนโยบายสาธารณะให้เป็นงานของปัญญาชนหรือผู้เชี่ยวชาญที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายแต่ฝ่ายเดียว⁴⁰

สำหรับเหตุผลที่สำคัญที่สุดที่ คาร์ล ไม่ไว้วางใจคือ ธรรมชาติมนุษย์ที่หากมีอำนาจก็จะเสื่อม ดังที่เขาได้กล่าวว่า

“ยิ่งพวกเขา(ชนชั้นนำที่กำหนดนโยบาย : ผู้ศึกษา)เป็นอิสระจากการตรวจสอบและการตัดสินใจจากสาธารณะมากเท่าไร ดูเหมือนว่าพวกเขาจะเสื่อมลง- แม้ไม่จำเป็นว่าจะเสื่อมลงในแบบที่สามารถซื้อตัวได้- ด้วยแรงขู่ใจเดิมๆ ของอำนาจ”⁴¹

³⁹ Robert A. Dahl, *Democracy and its critics*, p. 337.

⁴⁰ Ibid., pp. 337-338.

⁴¹ Ibid., p. 338.

มาตรการที่ ดาห์ล เสนอแนะคือ การเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยการจับสลากจากประชาชนให้ดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลา หนึ่งปี เพื่อทำหน้าที่ปรึกษาหารือประเด็นนโยบายหลักทุกประเด็น พร้อมกันนี้ ดาห์ล ยังเสนอมาตรการในการลดช่องว่างระหว่างผู้เชี่ยวชาญและพลเมืองลงด้วยการเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคม ซึ่งพลเมืองแทบทุกคนจะสามารถมีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นสาธารณะแบบที่เกือบจะเข้าถึงได้ในทันที เช่น ข้อมูลข่าวสารที่ปรากฏในรูปของสิ่งพิมพ์ การอภิปรายโต้แย้ง ละครการ์ตูน และแบบที่อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับกลุ่มพลเมืองที่เฉพาะเจาะจง เช่น ระดับตั้งแต่ ผู้เริ่มฝึกหัดไปจนถึงระดับผู้เชี่ยวชาญ การสื่อสารโทรคมนาคมจะต้องจัดเตรียมโอกาสให้พลเมืองทุกคนสามารถตั้งคำถามกับระเบียบวาระในเรื่องประเด็นสาธารณะที่เป็นปัญหาถกเถียงกันอยู่ในสังคม ซึ่งระบบการสื่อสารทางไกลทำให้พลเมืองสามารถมีส่วนร่วมในการอภิปรายถกเถียงกับผู้เชี่ยวชาญ ผู้กำหนดนโยบาย และเพื่อนพลเมือง โดยสิ่งประดิษฐ์เหล่านี้มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกให้กับพลเมืองที่จะสามารถสื่อสารกันได้สะดวกยิ่งขึ้นและทำให้พลเมืองมีความเข้าใจทาง การเมืองพอที่จะลงคะแนนเสียงเลือกนโยบายที่จะปกป้องหรือขยายผลประโยชน์ของพวกเขาเพิ่มได้⁴²

สำหรับมาตรการป้องกันไม่ให้ชนชั้นนำที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการควบคุมสาธารณะเพื่อให้ตอบสนองเป้าหมายส่วนตัวนั้น ดาห์ลจึงเสนอให้มีผู้เชี่ยวชาญหลายกลุ่มที่เป็นอิสระเอกเทศ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ชนชั้นนำเหล่านี้รวมตัวกันควบคุมและชี้นำประชาชน⁴³

ในส่วนของพลเมืองนั้น ดาห์ล ชี้ว่า จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ดี และมีความกระตือรือร้นในจำนวนที่มากพอ ซึ่งดาห์ล ขอมรับว่าเป็นสิ่งที่น่ายินดีที่จะมีพลเมืองทั้งหมดที่ได้รับข้อมูลข่าวสารและเข้ามามีส่วนร่วมกันอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เพราะภายใต้เงื่อนไขที่นโยบายสาธารณะมีความซับซ้อนสูงทำให้ข้อเสนอแนะดังกล่าวเป็นไปได้⁴⁴

ดาห์ล มองว่าพลเมืองที่มีข้อมูลข่าวสารและเอาใจใส่มากสามารถเป็นตัวแทนของประชาชนที่ดีได้ และการเป็นตัวแทนนี้เป็นไปได้ด้วยมาตรการดังเช่น การกำหนดให้มีการเลือกแบบสุ่มจากประชาชนทั้งหมดให้ได้ประชาชนจำนวนหนึ่งพันคน และประชาชนที่เลือกได้มานี้มีหน้าที่ในการปรึกษาหารือภายในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นเวลาหนึ่งปี เป็นต้น เพื่อมากำหนดประเด็น

⁴² Robert A. Dahl, *Democracy and its critics*, p. 339.

⁴³ *Ibid.*, same page.

⁴⁴ *Ibid.*, pp. 339-340.

นโยบายและคำตัดสินใจประเด็นนโยบายต่างๆ โดยพลเมืองในกลุ่มสามารถติดต่อสื่อสารกันผ่าน การสื่อสารโทรคมนาคม พลเมืองกลุ่มนี้ คาคท์ เรียกว่า หน่วยพลเมืองขนาดเล็ก(minipopulous) คาคท์ เสนอให้มีกลุ่มหนึ่งที่ทำการศึกษาตัดสินใจในเรื่องระเบียบวาระของประเด็นต่างๆ โดยหน่วยพลเมืองขนาดเล็กหนึ่งก็จะมีหน้าที่ในการปรึกษาหารือในประเด็นหนึ่ง ๆ ทั้งนี้ หน่วยพลเมืองขนาดเล็ก สามารถมีได้ในการปกครองทุกระดับ เช่น ระดับชาติ ระดับรัฐ หรือระดับท้องถิ่น ซึ่งหน่วยพลเมืองขนาดเล็กควรจะได้รับ การอำนวยความสะดวกด้วยเครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคม พร้อมกันกับการได้รับความช่วยเหลือจากคณะกรรมการที่ปรึกษา นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และทีมงานการบริหาร นอกจากนี้ หน่วยพลเมืองขนาดเล็ก สามารถจัดประชาพิจารณ์ การวิจัย และจัดการอภิปรายโต้แย้งได้⁴⁵

หน่วยพลเมืองขนาดเล็ก นี้จะเป็นสถาบันที่เสริมสถาบันในระบบการปกครองแบบตัวแทนที่มีอยู่เดิม ทั้งนี้ หน่วยพลเมืองขนาดเล็ก จะเป็นสถาบันตัดสินใจชี้ขาดว่านโยบายอะไร หรือนโยบายแบบไหนที่รัฐจะต้องปฏิบัติตาม จะเห็นได้ว่า คาคท์ ให้น้ำหนักกับ หน่วยพลเมืองขนาดเล็กมากที่สุด เพราะสถาบันนี้มีความชอบธรรมมากที่สุดเพราะมีที่มาจาก การสุ่มเลือกประชาชนโดยตรงอย่างเสมอภาค⁴⁶ ซึ่งการมีหน่วยพลเมืองขนาดเล็ก นี้ พลเมืองจะได้มาปรึกษาหารือกันเพื่อแสวงหาทางออกของชีวิตที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้⁴⁷

สำหรับแนวคิดของ บาร์เบอร์ เกี่ยวกับบทบาทของ ผู้นำนั้น⁴⁸ เขาชี้ว่าระบบแบบมีส่วนร่วมในการปกครองจำเป็นต้องมีผู้นำ ผู้นำมีสี่ประเภทซึ่งมีบทบาทที่แตกต่างกัน อันได้แก่

1. ความเป็นผู้นำแบบเปลี่ยนผ่าน (transitional leadership) ผู้นำประเภทนี้คือ ผู้นำในระบบตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการชี้นำประชาชนไปสู่การปกครองตนเองที่มากยิ่งขึ้น
2. ความเป็นผู้นำตามธรรมชาติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้
3. ความเป็นผู้นำที่เสริมส่ง (facilitating leadership) ความเป็นผู้นำแบบนี้ทำให้สถาบันการมีส่วนร่วมทำงานได้ดี
4. ความเป็นผู้นำทางศีลธรรม ความเป็นผู้นำแบบนี้ส่งเสริมความเป็นเอกภาพของสังคม และส่งเสริมชุมชนและเฉลิมฉลองเสรีภาพและศักดิ์ศรีของปัจเจกบุคคล

⁴⁵ Robert A. Dahl, *Democracy and its critics*, p. 340.

⁴⁶ Ibid., same page.

⁴⁷ Ibid., pp. 340-341.

⁴⁸ Benjamin Barber, *Strong democracy*, pp. 238-242.

สำหรับผู้นำแบบเปลี่ยนผ่านนั้น ผู้นำจะต้องประดิษฐ์สถาบันแบบมีส่วนร่วมที่สามารถสนับสนุนประชาธิปไตยแบบเข้มแข็งโดยการเสนอกฎการมีส่วนร่วมในการยุติความขัดแย้ง กลไกนี้ได้ขยายความรู้สึกร่วมกันและจินตนาการของปัจเจกบุคคลให้กว้างขึ้น เมื่อผู้นำประเภทนี้ได้สร้างสถาบันแบบมีส่วนร่วมเรียบร้อยแล้ว พวกเขาทั้งหมดหน้าที่ยังคงต่อไป

ความเป็นผู้นำตามธรรมชาตินั้นแสดงถึงความสามารถของมนุษย์ที่ไม่เท่าเทียมกันตามธรรมชาติ ส่วนผู้นำแบบเสริมส่งมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้พลเมืองคนอื่นๆ ที่มีความสามารถน้อยกว่าได้พัฒนาความสามารถของตนจากการเข้ามีส่วนร่วม ผู้นำแบบนี้เปรียบเสมือนครูที่มีเทคนิคในการกันไม่ให้นักเรียนที่ช่างแสดงออกกีดกันการแสดงออกของนักเรียนคนอื่นๆ ผู้นำแบบนี้ต้องเป็นผู้ที่รับผิดชอบต่อบูรณาภาพของชุมชน ซึ่งผู้ฟังจะต้องได้รับการปกป้อง ไม่น้อยไปกว่าผู้พูด โดยตามปกติแล้ว ผู้ฟังมีสิทธิที่จะมีเวลาและความสงบชั่วขณะหนึ่งที่ได้รับเสียงพูดประชันแข่งขันกัน ทั้งนี้เพื่อให้มีเวลาในการครุ่นคิดและกลั่นกรองด้วยความเห็นของตัวเอง

ทางด้านความเป็นผู้นำเชิงศีลธรรมนั้น เมื่อประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีชุมชน ดังนั้นประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีรูปแบบแห่งความเป็นผู้นำทางศีลธรรมที่ให้แรงคล้อยในการสร้างและรวมชุมชนให้เป็นเอกภาพ ขณะที่ผู้นำแบบเสริมส่งนี้มีลักษณะเป็นกลางทางการเมือง และไม่มีบทบาทชี้นำแก่นสารใดใดในการอภิปรายและการตัดสินใจ โดยผู้นำแบบนี้แสดงถึงความภักดีต่อสาธารณะ ทรานสปาร์เรนซี และพันธกรณีร่วมต่อคุณค่าที่เกินกว่าปัจเจกบุคคลที่เห็นแก่ตัวจะมีและกระตุ้นให้พลเมืองมีจินตนาการที่ขยายกว้างได้เช่นกัน ผู้นำแบบนี้เชื่อถือความผูกพันอย่างมีภราดรภาพ และการยึดมั่นในคุณค่าร่วมกัน แต่จะไม่บังคับให้พลเมืองคนอื่นๆ ทำตามทัศนคติของตนด้วยการกำหนดบทบัญญัติทางการเมือง ดังนั้นผู้นำทางศีลธรรมต้องไม่อยู่ในอาณาบริเวณทางการเมืองแต่ต้องอยู่ในอาณาบริเวณสาธารณะที่เปิดต่อการถูกโต้แย้งและถูกพินิจพิจารณาโดยปัจเจกบุคคลอื่นๆ ได้

จะเห็นได้ว่า ตามทัศนะของ บาร์เบอร์ ผู้นำมีพันธะหน้าที่ในการพัฒนาความสามารถของประชาชนด้วยการส่งเสริมเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น และส่งเสริมการพัฒนาการใช้เหตุผล และความรู้สึกร่วมกันเป็นชุมชนเดียวกัน กับประชาชน นอกจากนี้ ผู้นำต้องไม่ยึดผลประโยชน์ในหน้าที่ ต้องยอมสละตำแหน่งเมื่อหมดหน้าที่ได้

สำหรับบทบาทของประชาชนนั้น เราจะเห็นได้จากข้างต้นว่า ประชาชนมีหน้าที่ในการพัฒนาความสามารถและจินตนาการทางการเมืองของผู้นำได้เช่นกัน เพราะปัจเจกบุคคลคนอื่นๆ

สามารถโต้แย้งทัศนะของผู้นำ และผู้นำไม่มีสิทธิ์ผูกขาดความคิดของตนเอง ซึ่งที่สำคัญในท้ายที่สุดแล้ว พลเมืองทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นผู้นำ หรือ พลเมืองทั่วไป จะมาตัดสินนโยบายสาธารณะร่วมกัน

สำหรับแนวคิดของกัทแมน และธอมสันนั้น มองว่าผู้นำและประชาชนจะเรียนรู้จากกันและกันเมื่อพวกเขาเข้าร่วมการปรึกษาหารือ⁴⁹ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นภายในบริบทแห่งการพิจารณาทำให้มนุษย์เข้าใจตนเองและคนอื่นมากขึ้น มนุษย์สามารถเรียนรู้จากกันได้ ปึงเจกบุคคลหรือกลุ่มที่ผ่านการเข้าร่วมในการอภิปรายถกเถียงกันและกันนั้น ตระหนักรู้ถึงแนวคิดที่ผิดของตนเองได้ และสามารถพัฒนาทัศนะและนโยบายใหม่ที่มีความชอบธรรมให้กว้างขวางมากกว่า เมื่อปึงเจกบุคคลเจรจาตกลงต่อรองกันแล้ว พวกเขาจะรู้ว่าจะไปถึงสิ่งที่เขาต้องการให้ดีขึ้นได้อย่างไร แต่ถ้าพวกเขาไม่พิจารณาอภิปรายถกเถียงร่วมกัน ก็จะทำให้พวกเขาก็ไม่มีแนวโน้มที่จะเรียนรู้ว่าพวกเขาไม่ควรได้สิ่งที่เขาต้องการ ซึ่งพลเมืองและตัวแทนต่างก็มีหน้าที่ในการร่วมมือกันทำประโยชน์ให้สังคม ทุกคนร่วมรับภาระทางสังคม ผู้นำและพลเมืองคนอื่นๆ ก็ต้องมีพันธะหน้าที่ที่จะให้อำนาจกับพลเมืองที่ค้ำยอกสิทธิ์ต่างๆ ในสังคมด้วย

การให้เหตุผลอย่างเป็นสาธารณะ ทำให้ปึงเจกบุคคลที่ร่วมในการปรึกษาหารือสามารถมีความเข้าใจต่อทัศนคติและจุดยืนของตน ได้ดีขึ้น การใช้เหตุผลยังทำให้ตัวแทนและผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเข้าใจความขัดแย้งเชิงศีลธรรมมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ การทำการปรึกษาหารือทำให้เจ้าหน้าที่สาธารณะได้เรียนรู้จากข้อผิดพลาดของเขา

จะเห็นได้ว่า การปรึกษาหารือพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผลในการตัดสินใจของปึงเจกบุคคลได้ นอกจากนี้ การปรึกษาหารือมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มขยายความเป็นอิสระเอกเทศของผู้ที่มีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือได้

ความเป็นอิสระเอกเทศของปึงเจกบุคคลสามารถบรรลุได้ดียิ่งขึ้นจากการปรึกษาหารือแบบร่วมหมู่ มากกว่าการที่จะฟังเขาแต่เพียงผู้เดียวหรือ ตัวแทนเท่านั้น เพราะการปรึกษาหารือจะส่งเสริมให้ปึงเจกบุคคลได้แสดงความคิดเห็นของตนเองและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นๆ กัทแมนและธอมสันเชื่อมั่นในความสามารถของมนุษย์ในการร่วมกันคิด สำหรับในกลุ่มที่ค้ำยอกสิทธิ์เอง ก็สามารถหาพบผู้ที่มีความสามารถในการให้เหตุผลและจะเป็นตัวแทนที่จะทำหน้าที่ปรึกษาหารือสำหรับกลุ่มดังกล่าวได้

⁴⁹ Amy Gutmann and Dennis Thompson, *Democracy and disagreement*, pp. 128-130, 138, 148, 223, 301, 302, 304.

ผู้นำและพลเมืองสามารถพัฒนาความสามารถและความรู้สึกเห็นอกเห็นใจกันและกันได้ แม้พลเมืองที่ยากจนก็ยังช่วยพัฒนาความคิดและศีลธรรมของเพื่อนพลเมืองและตัวแทนได้เช่นกัน⁵⁰ หรือการให้คนจนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อ โครงการสวัสดิการก็จะช่วยให้การกำหนดนโยบายเป็นไปตามความต้องการของพวกเขาซึ่งจะเป็นผู้รับมากขึ้น และยังช่วยพัฒนาทักษะทางการเมืองของพลเมืองที่มีส่วนร่วมด้วย⁵¹ สำหรับตัวแทนก็มีหน้าที่ในการชักจูงผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงตามเขตเลือกตั้งให้ใส่ใจกับความเป็นอยู่ของเพื่อนมนุษย์อื่นๆ นอกเหนือจากผู้ที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงในพื้นที่ของตัวเองเท่านั้น เช่น พลเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน หรือ พลเมืองของประเทศที่ยากจน หรือ ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงในเขตพื้นที่อื่นๆ ของประเทศเป็นต้น

นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกรวมกันเห็นว่าทั้งอภิชนหรือผู้ที่มีความสามารถในการใช้เหตุผลในระดับสูงและประชาชนทั่วไปสามารถพัฒนาศีลธรรมของตนเองได้จากการมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมสามารถยกระดับจิตใจให้มนุษย์คำนึงถึงคนอื่นได้ นอกจากนี้ทุกท่านเห็นว่า ประชาชนและผู้นำเรียนรู้จากกันและกันในการแสดงความคิดเห็นเพื่อตัดสินใจนโยบายร่วมกัน ทุกคนยังเห็นความสำคัญของบทบาทในการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีคุณูปการต่อการกำหนดผลประโยชน์ร่วมได้ดีกว่าการอาศัยแต่ผู้นำในการกำหนดนโยบาย

ค. ธรรมชาติด้านลบที่เป็นอุปสรรคในการใช้เหตุผลโดยคำนึงถึงความดีร่วม

นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกทุกท่านมองว่ามนุษย์มีธรรมชาติด้านลบที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้เหตุผลในการแสวงหาผลประโยชน์ร่วม เช่น ความเย่อหยิ่ง ความใจกว้างที่จำกัด การแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวโดยละเมิดคนอื่น ๆ และความรักในอำนาจ นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกส่วนใหญ่เห็นว่ามนุษย์ก็ยังสามารถควบคุมจิตใจตนเองได้ แต่คำหยาบเห็นต่างจากนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกทั่วไป เพราะคำหยาบมองว่า มนุษย์ไม่สามารถต้านทานธรรมชาติด้านลบที่สุดของมนุษย์ซึ่งคือ ความรักในอำนาจเหนือใครได้ มนุษย์ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ด้วยการยึดถือคุณธรรม

การที่มนุษย์มีธรรมชาติด้านลบอยู่ นักคิดทุกท่านจึงไม่สนับสนุนระบบที่รวมศูนย์อำนาจไม่ว่าจะเป็น การรวมศูนย์อำนาจทางการเมือง หรือ ทางเศรษฐกิจ เพราะอำนาจสูงสุดเด็ดขาดจะมีแรงจูงใจให้มนุษย์พอใจกับประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงทัศนะเช่นนี้ของบาร์เบอร์ ลาคลาว และ มูฟ เพื่อเป็นตัวอย่าง

⁵⁰ Amy Gutmann and Dennis Thompson, *Democracy and disagreement*, p. 304.

⁵¹ *Ibid.*, pp. 301, 302.

บาร์เบอร์ปฏิเสธระบบทุนนิยมผูกขาด วิธีการแก้ไขคือการนำเอาการเมืองมาควบคุมเศรษฐกิจด้วยการวางนโยบายเพื่อจำกัดการผูกขาด เช่น การเสนอให้คนงานมีส่วนร่วมในการบริหารงานของที่ทำงานตนเอง เป็นต้น

มูฟและลาคลาวไม่สนับสนุนการรวมศูนย์อำนาจเพราะจำกัดอิสรภาพของพลเมือง ดังนั้นมูฟและลาคลาวไม่เห็นด้วยกับการปฏิบัติเพื่อยึดอำนาจรัฐ มูฟและลาคลาวชี้ว่าเงื่อนไขอันต้องมีมาก่อนสำหรับการเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงคือ การเปิดกว้างให้พลเมืองรวมกลุ่มกันได้อย่างเสรี กลุ่มต่างๆ ควรมีเป็นจำนวนมากและหลากหลาย ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่บางกลุ่ม

4.3 แนวคิดของโรเบิร์ต เอ คาล์ด ในฐานะนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนและนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกกับทัศนะที่เปลี่ยนแปลงในเรื่องธรรมาภิบาล

ในการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลและรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือของคาล์ด ผู้ศึกษาพิจารณาจาก “ประชาธิปไตยกับนักวิจารณ์” ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงจุดยืนของคาล์ดในงานชิ้นอื่นๆ ที่คาล์ดเขียนไว้ก่อนหน้าและหลังจากที่เขาได้เขียน “ประชาธิปไตยกับนักวิจารณ์” ไว้ งานชิ้นอื่นๆ ของคาล์ดได้แก่

“บทนำสำหรับทฤษฎีประชาธิปไตย” (A Preface to Democratic Theory) ซึ่งเขียนขึ้นในปี 1956

“ปัญหายุ่งยากของประชาธิปไตยพหุนิยม” (Dilemmas of Pluralist Democracy) ซึ่งเขียนขึ้นในปี 1982

“บทนำสำหรับประชาธิปไตยเชิงเศรษฐกิจ” (A Preface to Economic Democracy) ซึ่งเขียนขึ้นในปี 1985

และ “ว่าด้วยประชาธิปไตย” (On Democracy) ซึ่งเขียนขึ้นในปี 1998

แนวคิดที่ปรากฏใน “ประชาธิปไตยกับนักวิจารณ์” นั้นสะท้อนถึงจุดยืนล่าสุดที่แตกต่างไปจากแนวความคิดช่วงแรกของเขาที่แสดงอย่างชัดเจนที่สุดในหนังสือ “บทนำสำหรับทฤษฎีประชาธิปไตย” แนวคิดช่วงแรกของเขาเป็นแนวคิดประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งและเน้นเรื่องความมีเสถียรภาพของระบบการเมือง

ส่วนแนวคิดช่วงที่สองของดาห์ล แสดงอย่างชัดเจนใน “บทนำสำหรับประชาธิปไตยเชิงเศรษฐกิจ” และ “ปัญหายุ่งยากของประชาธิปไตยพหุนิยม” แนวคิดช่วงที่สองนี้แตกต่างจากแนวคิดช่วงแรก ในหนังสือ “บทนำสำหรับทฤษฎีประชาธิปไตย” เขาไม่ได้เสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาคือความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ ต่อมา ใน “บทนำสำหรับประชาธิปไตยเชิงเศรษฐกิจ” และ “ปัญหายุ่งยากของประชาธิปไตยพหุนิยม” เขาเห็นว่าความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจนั้นเป็นปัญหา และได้เสนอทางแก้ไขให้พลเมืองมีความเสมอภาคกันยิ่งขึ้น

แนวคิดช่วงที่สามของดาห์ลแสดงออกมาใน “ประชาธิปไตยกับนักวิจารณ์” สำหรับใน “บทนำสำหรับประชาธิปไตยเชิงเศรษฐกิจ” และ “ปัญหายุ่งยากของประชาธิปไตยพหุนิยม” เขามองว่าปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรทางการเมืองมีสาเหตุหลักมาจากความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ ดาห์ล เสนอให้มีประชาธิปไตยในสถานที่ทำงาน ซึ่งหมายถึงการให้คนทำงานบริหารจัดการงานกันเอง เพราะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารจัดการกันเองนั้นเป็นการพัฒนาพลเมือง ส่วนใน “ประชาธิปไตยกับนักวิจารณ์” นั้นแม้ว่าเขาจะมองว่าความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจเป็นปัญหาเช่นกัน แต่เขากล่าวว่าปัญหาที่สำคัญยิ่งกว่าคือ ความไม่เท่าเทียมกันทางการเมืองที่มีสาเหตุมาจากความไม่เท่าเทียมกันในทางความรู้ อย่างไรก็ตาม ใน “ประชาธิปไตยกับนักวิจารณ์” เขาก็ยังสนับสนุนประชาธิปไตยโดยคนทำงานเช่นเดิม แต่ไม่ได้ชี้ชัดอย่างชัดเจนเหมือนใน “บทนำสำหรับทฤษฎีประชาธิปไตยเชิงเศรษฐกิจ” และ “ปัญหายุ่งยากของประชาธิปไตยพหุนิยม”⁵² ว่าประชาธิปไตยแบบดังกล่าวคือสิทธิของคนงาน ขณะที่ใน “ประชาธิปไตยกับนักวิจารณ์” ดาห์ลเห็นว่า การบริหารจัดการในที่ทำงานโดยคนทำงานเองนั้นไม่ใช่สิทธิของคนทำงาน ดาห์ลชี้ว่าการตัดสินใจใช้วิธีการประชาธิปไตยเช่นนี้ในการบริหารจัดการกิจการต่างๆ นั้น ขึ้นอยู่กับว่า วิธีการดังกล่าวช่วยให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือไม่ ถ้าการบริหารจัดการนั้นสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือเท่าเทียมกัน ซึ่งดาห์ลเห็นว่าที่ทำงานควรใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบประชาธิปไตย ใน “ประชาธิปไตยกับนักวิจารณ์”

สำหรับความแตกต่างหลักระหว่าง “ประชาธิปไตยกับนักวิจารณ์” และ “ว่าด้วยประชาธิปไตย” คือใน “ประชาธิปไตยกับนักวิจารณ์” ดาห์ล มองว่าปัญหาเรื่องความเชี่ยวชาญเป็นปัญหาสำคัญของต่อความไม่เสมอภาคในทรัพยากรทางการเมืองยิ่งกว่าปัญหาเรื่องความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ ส่วนใน “ว่าด้วยประชาธิปไตย” ดาห์ล ได้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาความไม่

⁵² Robert A. Dahl, *Dilemmas of pluralist democracy : Autonomy vs. control* (London: Yale University, 1982), pp. 204-205.

เสมอภาคในทรัพยากรทางการเมืองว่ามีสาเหตุหลักจากทุนนิยมตลาด และกลับมามองว่าปัญหาสำคัญต่อความไม่เสมอภาคในทรัพยากรทางการเมืองคือ ปัญหาทางเศรษฐกิจ

ทางด้านการนำเสนอทางแก้ไขปัญหาการขาดทรัพยากรทางการเมืองอันทำให้ประชาชนไม่สามารถพัฒนาคุณภาพของตนนั้น ในเล่มต่างๆที่เป็นแนวทางสังคมนิยมของเขาที่ผ่านมาได้นำเสนอทางแก้ไขให้มีประชาธิปไตยในที่ทำงานเพื่อให้พลเมืองได้พัฒนาการมีส่วนร่วม ซึ่งใน “ว่าด้วยประชาธิปไตย” ความคิดของเขาเปลี่ยนแปลงในแนวทางเดียวกับแนวคิดในบทความปี 1993 ที่ชื่อว่า “ทำไมตลาดเสรีจึงไม่เพียงพอ” (Why Free Markets are Not Enough)⁵³ กล่าวคือ เขาไม่ได้เสนอว่าทางแก้ไขควรจะเป็นอย่างไรเพราะขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละประเทศ แม้เขาจะเห็นว่าปัญหาความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจจากระบบทุนนิยมเป็นปัญหาที่เร่งด่วนที่สุด และเขาบอกแนวทางกว้างๆ ว่า คำตอบคือระบบเศรษฐกิจแบบผสมระหว่างตลาดเสรีและการที่รัฐเข้าแทรกแซงตลาดได้ในบางส่วน ส่วนสำหรับแนวทางความคิดที่เขาไม่เคยเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจคือการไม่สนับสนุนให้รัฐรวมศูนย์เพื่อบริหารจัดการทางเศรษฐกิจเอง

แนวคิดของ คาร์ล ใน “ประชาธิปไตยกับนักวิจารณ์” และ “ว่าด้วยประชาธิปไตย” มีความเห็นที่แตกต่างกันไปอย่างชัดเจนจากหนังสือ “บทนำสำหรับทฤษฎีประชาธิปไตย” ทั้งนี้ความแตกต่างสอดคล้องไปกับบริบททางความคิดตามช่วงเวลา กล่าวคือ หลังทศวรรษที่ 1960 กระแสการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง คาร์ล ได้มีแนวคิดเปลี่ยนมาเป็นในแนวทางนี้ด้วย ดังจะเห็นได้จากการเสนอให้มีประชาธิปไตยในที่ทำงาน อย่างไรก็ตาม ใน “ประชาธิปไตยกับนักวิจารณ์” เขาเสนอให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นเพื่อการจับสลากเพื่อทำการปรึกษาหารือประเด็นต่าง ๆ ส่วนใน “ว่าด้วยประชาธิปไตย” คาร์ล ไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดของข้อเสนอการมีส่วนร่วม เขาเพียงแต่กล่าวว่าพลเมืองควรมีส่วนร่วมมากขึ้นเพื่อพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีสามารถเข้าใจผลประโยชน์ส่วนตัวที่รู้แจ้งมากขึ้น⁵⁴ ในเล่มนี้ คาร์ล แสดงความกังวลต่อปัญหาต่างๆ ที่ประเทศประชาธิปไตยต้องเผชิญมากกว่าจะเสนอทางแก้ไขที่ชัดเจน ทางแก้ไขที่เขาเสนอเช่น ระบบเศรษฐกิจแบบผสมที่เปิดให้รัฐแทรกแซงในการบรรเทาความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจด้วยนโยบายสวัสดิการต่างๆ⁵⁵ และ การเสนอให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นโดยอาศัยเทคโนโลยี แต่ไม่ได้เสนอแนะให้มี หน่วยการปกครองขนาดเล็กแบบใน “ประชาธิปไตยกับนักวิจารณ์”

⁵³ Larry Diamond and Marc F. Plattner, editors, Capitalism, socialism and democracy revisited, (London: The Johns Hopkins University Press, 1993), pp. 76-83.

⁵⁴ Robert A. Dahl, On democracy, pp. 185-188.

⁵⁵ Ibid., pp. 175-176.

4.3.1 แนวคิดประชาธิปไตยตัวแทนของ คาร์ล ใน “บทนำสำหรับทฤษฎีประชาธิปไตย”

“บทนำสำหรับทฤษฎีประชาธิปไตย” เป็นงานเขียนที่คาร์ลบรรยายระบอบประชาธิปไตยตามจริงพร้อมกันกับนำเสนอเนื้อหาในเชิงคุณค่า แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ที่คาร์ลกล่าวถึงไว้ในหนังสือเล่มดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดที่เป็นการประเมินคุณค่า เพราะเขาเสนอแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์เพื่อสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยตัวแทน

ผู้ศึกษาจะเริ่มต้นจากการกล่าวถึงแนวคิดประชาธิปไตยของคาร์ล และจะชี้ให้เห็นว่า แนวคิดของคาร์ลเป็นทั้งการนำเสนอในเชิงการบรรยายและเชิงประเมินคุณค่า จากนั้น จะกล่าวถึงแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์

คาร์ล เห็นด้วยกับเจมส์ เมคสันว่า มนุษย์มีธรรมชาติที่จะรวมตัวกันเป็นกลุ่มเฉพาะ สาเหตุหลักของการรวมตัวเป็นกลุ่มเฉพาะคือความแตกต่างทางด้านการครอบครองปริมาณและประเภทของทรัพย์สิน ความแตกต่างนี้สะท้อนถึงความสามารถของมนุษย์ที่แตกต่างกัน รัฐไม่ควรเข้าแทรกแซงการกระจายทรัพย์สินเพราะการกระทำดังกล่าวจะเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองเนื่องจากวัตถุประสงค์ประการแรกของรัฐบาลคือการปกป้องความสามารถที่แตกต่างกันของมนุษย์

เป็นที่เข้าใจกันว่า คาร์ล นำเสนอทฤษฎีประชาธิปไตยในเชิงการบรรยาย⁵⁶ โดยการสำรวจประชาธิปไตยที่ดำรงอยู่ คาร์ล สำรวจลักษณะร่วมของ รัฐ และ องค์การทั้งหมดที่นักรัฐ

⁵⁶ Carole Pateman, *Participation and democratic theory* (London: Cambridge University Press, 1970), p. 8 .

^{*} Paul Hirst, *Representative democracy and its limits* (Cambridge: Polity Press, 1990), pp. 37-56. มีความเห็นว่า คาร์ล ไม่ได้ชี้แนะสั่งการสนับสนุน แต่กล่าวถึงข้อเท็จจริงของระบอบประชาธิปไตยพร้อมทั้งวิจารณ์นักคิดท่านอื่นๆ ที่วิจารณ์ คาร์ล ว่าเข้าใจความคิดของ คาร์ล ผิด และ ตัว คาร์ล เมื่อ 10 ให้หลังจากที่เขาเขียน A preface to democratic theory อันเป็นจังหวะที่กระแสมีส่วนร่วมทางการเมืองเริ่มมาแรง เขาได้กล่าวว่าเขาเองไม่ได้ทำการชี้แนะสั่งการใดๆ ในหนังสือเล่มนี้ แค่ออกข้อเท็จจริง ในบทความที่ชื่อ Further Reflections on “The Elitist Theory of Democracy” ในหนังสือ ชื่อ Political Elites in a Democracy ที่มี Peter Bachrach เป็นบรรณาธิการ อย่างไรก็ตาม จากการอ่านตัวอย่างละเอียด ผู้ศึกษาพบว่า เนื้อความนั้น เป็นการชี้แนะสั่งการสนับสนุนความเห็นพ้องต้องกันในการตัดสินใจเลือกนโยบาย เพื่อให้ระบอบมีเสถียรภาพ โปรดดูหน้า 77-83 สำหรับหน้า 81 สังเกตคำว่า nicely 82 ให้สังเกตคำว่า only in degree หน้า

ศาสตร์เรียกว่าประชาธิปไตย แล้วให้ข้อสรุปเป็นทฤษฎีประชาธิปไตยตามจริง(polyarchy)⁵⁷ คาร์ล ให้นิยามประชาธิปไตยว่าเป็นกระบวนการและสถาบันหลักที่เน้นการเลือกตั้ง กระบวนการและสถาบันต่างๆ นั้น คือเงื่อนไขแปดประการ ของประชาธิปไตยตามจริง ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ประชาชนสามารถควบคุมผู้นำได้ค่อนข้างสูง การควบคุมผู้นำในแต่ละประเทศจะมีระดับที่แตกต่างกันไป แต่ระบอบนี้ไม่ใช่สภาวะอนาธิปไตยที่ประชาชนปกครองตนเอง และไม่ใช้ระบอบที่ผู้นำควบคุมประชาชนได้อย่างเด็ดขาด

83 สังเกตคำว่า suggest จะเห็นได้ว่า เขาให้ความสำคัญกับเสถียรภาพและความเห็นพ้อง และการควบคุมทางสังคมเพื่อป้องกันทรราชทั้งเสียงส่วนใหญ่และเสียงส่วนน้อย และวิเคราะห์ประกอบกับการดู Appendix E หน้า 89. และพิจารณาว่าแนวคิดของคาร์ลที่มองว่านักการเมืองฟังเสียงของคนกลุ่มน้อยที่แข็งขันบอกเป็นนัยถึงการที่ระบอบให้ความสำคัญกับคนกลุ่มน้อยของสังคม ขณะที่คนจำนวนมากมีทัศนคติที่ไม่เอื้อต่อปทัสถานประชาธิปไตย หากเปิดให้เข้ามามีส่วนร่วมมากจะทำให้ระบอบขาดเสถียรภาพ การที่ คาร์ล เขียนว่า การเห็นพ้องทางนโยบายระหว่างคนกลุ่มน้อยเป็นเรื่องที่เอื้อต่อ polyarchy และชี้ว่า นักการเมืองต้องฟังและตอบสนองความพอใจของคนกลุ่มน้อยที่แข็งขันทางการเมืองทั้งนี้เพื่อให้ระบอบการปกครองมีเสถียรภาพทางการเมือง(ซึ่งเสถียรภาพทางการเมืองนี้เป็นเป้าหมายของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

⁵⁷ Keith Graham, The Battle of Democracy: Conflict , consensus and the individual (Sussex: Wheatsheaf Book, 1986), p. 7.

* สำหรับการใช้คำว่า polyarchy ของ คาร์ล นั้น ไม่เป็นที่ยอมรับนัก และกระทั่งตัวของเขาเองก็ใช้คำว่าประชาธิปไตยในงานของเขาอยู่บ่อยครั้งเมื่อกล่าวถึงระบอบการปกครอง Axel Hadenius แสดงความคิดเห็นว่าการใช้คำว่าประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพราะคำนี้เป็นที่ใช้กันอย่างแพร่หลายมากเกินกว่าที่เราจะปฏิเสธได้ Axel Hadenius, Democracy and development. (Cambridge: Cambridge University Press, 1992), p. 7.

* Robert A. Dahl, A preface to democratic theory หน้า 67-71 หรือ วิสุทธิ์ โพร้แท่น, ประชาธิปไตย:แนวความคิดและตัวแบบประชาธิปไตยในอุดมคติ.(กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2524), หน้า 39-41. วิสุทธิ์ได้แปลเงื่อนไขต่างๆ ของ polyarchy ไว้แล้วเป็นอย่างดี แต่ข้อสรุปของวิสุทธิ์ ต่อแนวคิดของ คาร์ล ที่ว่า “Polyarchy เป็นประชาธิปไตยที่คาร์ลเสนอขึ้นมาใหม่..เขาเชื่อว่าสามารถปฏิบัติได้จริงและสอดคล้องกับโลกแห่งความเป็นจริง” นั้นเป็นความเข้าใจผิดไปจากตัวบท เพราะ คาร์ล เองได้บอกว่าเป็นเกณฑ์ที่ไม่เป็นสมบูรณ์ในความเป็นจริง ใน A preface to democratic theory หน้า 71.

นักวิชาการบางท่าน^{*} ได้วิพากษ์วิจารณ์ คาร์ล ว่า การนำเสนอทฤษฎีเชิงบรรยายของเขานั้น ท้ายที่สุดก็แสดงให้เห็นเนื้อหาในเชิงคุณค่า แต่จากเนื้อความในตัวบท คาร์ล ได้นำเสนอเป้าหมายของประชาธิปไตยไว้ด้วย ซึ่ง ได้แก่ การต่อต้านทรราช การยึดมั่นในหลักความเสมอภาคทางการเมืองและอำนาจอธิปไตยของประชาชน อีกทั้งเขาได้ชี้ว่า กระบวนการและสถาบันประชาธิปไตยตามจริง(polyarchy)รักษาและส่งเสริมปทัสถาน(norms)ของระบอบประชาธิปไตย เช่น การกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นศูนย์กลาง เพราะ การเลือกตั้งทำให้พลเมืองสามารถควบคุมผู้นำได้ การเลือกตั้งจึงส่งเสริมหลักการอำนาจอธิปไตยของประชาชน

ใน “บทนำสำหรับทฤษฎีประชาธิปไตย” คาร์ล มีทัศนะแบบเดียวกับซุมปีเตอร์ ในแง่ที่ว่า เขาไม่สนับสนุนให้ระบบการเมืองเปิดกว้างให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการควบคุมผู้นำอย่างเต็มที่ เขาได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์สนับสนุนทัศนะดังกล่าวว่า การเปิดกว้างเช่นนั้นไม่มีประโยชน์ เพราะคนส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะไม่สนใจการเมือง คาร์ล เสนอสมมติฐานที่ว่า คนจำนวนน้อยจะทำการตัดสินใจ กระบวนการเลือกตั้งคือการที่ผู้นำแข่งขันกันเพื่อให้ได้คะแนนเสียงจากประชาชน ส่วนประชาชนควบคุมด้วยการเลือกตั้ง ไม่ใช่การควบคุมผู้นำด้วยการกำหนดนโยบายทางการเมืองเอง⁵⁸

ขณะที่ใน “บทนำสำหรับทฤษฎีประชาธิปไตย” คาร์ลมีแนวคิดประชาธิปไตยแบบตัวแทน แต่ต่อมาใน “บทนำสำหรับประชาธิปไตยเชิงเศรษฐกิจ” คาร์ลได้เปลี่ยนแปลงแนวคิดไปเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ดังจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไปนี้

4.3.2 แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของคาร์ล ใน “บทนำสำหรับประชาธิปไตยเชิงเศรษฐกิจ”

ขณะที่ใน “บทนำสำหรับทฤษฎีประชาธิปไตย” คาร์ลปฏิเสธนโยบายในการสร้างความเสมอภาคว่าเป็นสิ่งที่ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน แต่ใน “บทนำสำหรับประชาธิปไตยเชิงเศรษฐกิจ” คาร์ลส่งเสริมนโยบายกระจายทรัพยากรทางเศรษฐกิจให้เท่าเทียมกันมากขึ้น โดยการเสนอให้คนงานบริหารจัดการที่ทำงานเอง

^{*} เช่น Keith Graham ใน The Battle of Democracy : Conflict , consensus and the individual

⁵⁸ Carole Pateman, *Participation and democratic theory*. (London: Cambridge University Press, 1970), p. 8.

แนวคิดใน “บทนำสำหรับทฤษฎีประชาธิปไตยเชิงเศรษฐกิจ” ในปี 1985 เป็นจุดยืนเดียวกันกับใน “หลังจากการปฏิวัติ” (After the Revolution) ที่เขาเขียนขึ้นในปี 1970 และตีพิมพ์โดยปรับปรุงใหม่ในปี 1990 ใน “บทนำสำหรับทฤษฎีประชาธิปไตยเชิงเศรษฐกิจ” และ “หลังจากการปฏิวัติ” คาร์ล ได้กล่าวถึงข้อดีของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแบบประชาธิปไตยว่าช่วยให้มนุษย์พัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่ดีขึ้น กล่าวคือ เป็นคนที่รักความยุติธรรมมากขึ้น นอกจากนี้การมีส่วนร่วมยังช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกัน ดังนั้น การมีส่วนร่วมช่วยลดความรู้สึกแปลกแยกต่อกันของคนทำงานได้ด้วย

ขณะที่ ใน “บทนำสำหรับทฤษฎีประชาธิปไตยเชิงเศรษฐกิจ” เขากล่าวอย่างมั่นใจมากกว่าว่าพลเมืองของรัฐสมัยใหม่ไม่เพียงแต่มีสิทธิในการมีส่วนร่วมในรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่ยังมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการบริษัทที่ตนทำงานอยู่ด้วย⁵⁹ แต่ใน “ประชาธิปไตยกับนักวิจารณ์” เขาไม่ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมดังกล่าวเป็นเรื่องของสิทธิอีกต่อไป

4.3.4 แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์

ใน “บทนำสำหรับทฤษฎีประชาธิปไตย” ซึ่งตีพิมพ์ในปี 1956 คาร์ล ได้แสดงทัศนะเรื่องธรรมชาติมนุษย์ว่ามนุษย์นั้นกระหายอำนาจ หากมนุษย์ได้ครองอำนาจสูงสุด ก็จะเหลิงอำนาจอย่างแน่นอน คาร์ลมีแนวคิดเช่นนี้อย่างไม่เปลี่ยนแปลงไม่ว่าเขาจะเสนอทฤษฎีประชาธิปไตยแบบตัวแทน แบบมีส่วนร่วม หรือแบบปรึกษาหารือ ทัศนะอีกประการหนึ่งที่คาร์ลไม่เปลี่ยนแปลงคือ การมองว่ามนุษย์นั้น โดยธรรมชาติ ไม่ใช่สัตว์การเมือง มนุษย์ไม่สนใจร่วมกิจกรรมทางการเมืองและมักจะยอมตามนโยบายของรัฐบาลแต่จะสนใจเรื่องส่วนตัวมากกว่าและมักจะยอมปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล เว้นแต่เมื่อใดที่รัฐบาลคุกคามผลประโยชน์ของคน มนุษย์ก็จะเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมืองด้วยการกดดันรัฐบาลด้วยวิธีการต่างๆ แต่เมื่อพวกเขาสามารถปกป้องผลประโยชน์ของตนเองได้แล้ว เขาก็จะหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องส่วนตัวอีก มนุษย์โดยทั่วไปจะเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมืองเฉพาะเมื่อผลประโยชน์ของตัวเองเข้าเกี่ยวข้อง มนุษย์ทั่วไปนี้ คือมนุษย์พลเมือง (homo civicus)

ใน “ใครปกครอง ?” (Who Governs ?) คาร์ล ชี้ว่ากำเนิดของสัตว์การเมืองนั้นเกิดจากการที่

* ผู้สนใจโปรดดู Robert A. Dahl, *After the revolution: Authority in a good society* (London: Yale University Press, 1970)

⁵⁹ Anthony H. Birch, *Concepts and Theories of Modern Democracy*, p. 92.

ประการแรก ปึงเจกบุคคลหนึ่งใดพบว่าการกระทำทางการเมืองทำให้เขารู้สึกพอใจไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม

ประการที่สอง ปึงเจกบุคคลที่รู้สึกดังกล่าวมองว่าเป้าหมายหลักของชีวิตคนผูกพันอย่างต่อเนื่องอยู่กับการกระทำทางการเมือง มนุษย์ทางการเมืองหรือที่ คาร์ล เรียกว่า homo politicus ก็จะมีเกิดขึ้น มนุษย์การเมืองไม่เหมือนกับมนุษย์พลเมือง มนุษย์การเมืองจะเต็มใจใช้ทรัพยากรจำนวนมากของเขาเพื่อควบคุมการกำหนดนโยบายของรัฐบาล และเนื่องจากการปกครองนั้น เป็นการควบคุมความคิดของมนุษย์พลเมืองให้ยอมตาม มนุษย์ทางการเมืองจึงพยายามมีอิทธิพลต่อมนุษย์พลเมืองโดยตรง ขณะที่มนุษย์พลเมืองพยายามมีอิทธิพลต่อมนุษย์การเมืองโดยตรงในบางครั้ง เมื่อผลประโยชน์ของมนุษย์พลเมืองได้รับผลกระทบจากการบริหารงานของรัฐบาล

สำหรับใน “ปัญหายุ่งยากของประชาธิปไตยพหุนิยม” นั้น เขามีทัศนะเรื่องผลประโยชน์ร่วมว่าหมายถึงผลประโยชน์ส่วนตัวที่รู้จัก เขาชี้ว่ามติเห็นพ้องทางการเมืองในเรื่องผลประโยชน์ร่วมนั้นส่วนหนึ่งมาจากการที่คนส่วนใหญ่ในสังคม โดยเฉพาะผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแสวงหามติเห็นพ้องร่วมกัน คาร์ล ได้ชี้ว่า มติเห็นพ้องในเรื่องโครงสร้างและหลักการทั่วไปในการวางกฎเกณฑ์ต่างๆ ทางการเมืองหรือการกำหนดนโยบายนั้นลดความขัดแย้งในระยะยาวในเรื่องผลประโยชน์ที่สำคัญของพลเมืองมากเท่าไร ผลประโยชน์ร่วมจะเป็นที่น่าพอใจมากขึ้นเท่านั้น⁶⁰

ส่วนใน “ประชาธิปไตยกับนักวิจารณ์” แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของ คาร์ล ได้อธิบายแนวคิดเรื่องผลประโยชน์ไว้อย่างละเอียดและกว้างขวางขึ้นกว่าหนังสือเล่มต่างๆ ที่ผ่านมา กล่าวคือ เขาแยกแยะความแตกต่างระหว่าง ผลประโยชน์ส่วนตัว(ผลประโยชน์ที่คำนึงถึงแต่ตน) ว่าต่างจากผลประโยชน์ของบุคคล (ผลประโยชน์ของมนุษย์) ผลประโยชน์ของบุคคลนี้ไม่ได้หมายถึงผลประโยชน์ที่เห็นแก่ตนหรือคำนึงถึงแต่ตน แต่หมายถึงสิ่งที่ดีต่อสมาชิกทุกคนในสังคม หรือคุณค่าต่างๆ ของสังคม เช่น มิตรภาพ ความใจกว้าง ความยุติธรรม การมีส่วนร่วม ความรัก ความมั่นคง คาร์ลมองว่าผลประโยชน์ของมนุษย์นี้คือผลประโยชน์ร่วม

ใน “ประชาธิปไตยกับนักวิจารณ์” คาร์ลส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าสามารถพัฒนาศีลธรรมของมนุษย์ได้ จุดยืนในการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เป็นจุด

มนุษย์การเมือง ได้แก่ นักการเมือง และ สมาชิกกลุ่มที่กดดันรัฐบาล(สมาชิกของกลุ่มกดดัน)

⁶⁰ Robert A. Dahl, Dilemmas of pluralist democracy: Autonomy vs. control (London: Yale University, 1982), pp. 159-165.

ยื่นเคียงกับใน“บทนำสำหรับทฤษฎีประชาธิปไตยเชิงเศรษฐกิจ” ซึ่งในหนังสือเล่มนี้คาร์ทสนับสนุนประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ขณะที่ใน “บทนำสำหรับทฤษฎีประชาธิปไตย” ซึ่งเป็นแนวคิดประชาธิปไตยแบบตัวแทน คาร์ท เชื่อว่ามนุษย์ทั่วไปมีแนวโน้มที่จะพัฒนาศีลธรรมของตนเองได้จากการมีส่วนร่วม การที่คาร์ทมองว่ามนุษย์สามารถพัฒนาศีลธรรมของตนเองได้จากการมีส่วนร่วมทางการเมืองเมื่อคาร์ทนำเสนอทฤษฎีประชาธิปไตยทางเลือกแต่คาร์ทกลับมองว่าการมีส่วนร่วมไม่สามารถพัฒนาศีลธรรมของมนุษย์ได้เมื่อคาร์ทนำเสนอทฤษฎีประชาธิปไตยตัวแทนนั้นแสดงให้เห็นว่า เมื่อคาร์ทนำเสนอแนวคิดประชาธิปไตยแบบทางเลือก คาร์ทมีแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ในแง่บวกยิ่งขึ้นกว่าแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ที่เขาเสนอไว้ในตัวบทที่นำเสนอทฤษฎีประชาธิปไตยตัวแทน